

**Valsts budžeta finansētās programmas
“Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības
programma” darbības (rezultātu un ieguldījuma)
izvērtēšana**

Gala ziņojums

Pasūtītājs: Sabiedrības integrācijas fonds

Izpildītājs: Nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”

Rīga
2025. gada janvārī

Saturs

<i>Saīsinājumi</i>	3
<i>Tabulu saraksts</i>	3
<i>Attēlu saraksts</i>	4
KOPSAVILKUMS	5
1. Darba uzdevumu izpildes metodoloģijas apraksts	7
1.1. Dokumentu analīze	7
1.2. Tiešsaistes aptauja mazākumtautību NVO vidū	8
1.3. Padziļinātās intervijas	9
1.4. Detalizēts darba uzdevumu un izmantoto pētījuma metožu apkopojums	9
2. Izvērtējuma rezultāti	13
2.1. Konkursu nolikumu nosacījumu analīze	13
2.2. Pieteikumu un apstiprināto projektu skaita analīze	16
2.3. Latvijas mazākumtautību NVO un projektu pieteicēju statistisks raksturojums	17
2.4. Programmas atpazīstamības un pieejamības vērtējums	22
2.5. Mazākumtautību organizācijām pieejamie finanšu instrumenti laika periodā no 2020. līdz 2027.gadam	24
2.6. Mazākumtautību vajadzības un to apzināšana	27
2.7. Mazākumtautību interese iesaistīties projektu aktivitātēs	29
2.8. Informācijas kanāli mazākumtautību pārstāvju iesaistīšanai projektu aktivitātēs	31
2.9. Pieteikto un īstenoto projektu aktivitāšu raksturojums	32
2.10. Projektos plānotās un sasniegtās mērķa grupas	34
2.11. Īstenotie projekti – labās prakses piemēri	35
2.12. Latviešu valodas lietojums mazākumtautību pasākumos un projekta aktivitātēs	39
2.13. Īstenoto projektu ietekmes vērtējums	40
2.14. Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas vērtējums kopumā	43
2.15. Mazākumtautību organizāciju viedoklis par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm	45
2.16. Mazākumtautību organizāciju viedoklis par mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu dalību projektos veicināšanu	46
3. Secinājumi un rekomendācijas	48
4. Pielikumi	55
4.1. Padziļināto interviju ar projektu īstenotājiem dalībnieku saraksts	55
4.2. Aptaujas anketa	56

Saīsinājumi

BISS – nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”

ES – Eiropas Savienība

GP – grūti pateikt

NA – nav atbildes

NVO – nevalstiskās organizācijas

SIF – Sabiedrības integrācijas fonds

t.sk. – tajā skaitā

u.c. – un citi

u.tml. – un tam līdzīgi

Tabulu saraksts

1. tabula. Projektu konkursu 2020.-2023. gadā pieteikumu un finansēto projektu skaits	7
2. tabula. Aptaujāto projektu īstenotāju skaits dažādu gadu programmas konkursos	9
3. tabula. Darba uzdevums un izmantotās pētījuma metodes	10
4. tabula. Programmas projektu konkursu nolikumu 2020.-2023. gadā salīdzinājums: mērķa grupa un tās nosacījumi, īstenošanas vieta	14
5. tabula. Programmas projektu konkursu nolikumu 2020.-2023. gadā salīdzinājums: pieejamais finansējums un tā nosacījumi	15
6. tabula. Programmas projektu konkursu 2020.-2023. gadā pieteikumu un finansēto projektu skaits	16
7. tabula. Pieejamais un pieprasītais finansējums konkursā uzvarējušo projektu finansējumam 2020.-2023. gada konkursos	16
8. tabula. Projektu pieteicēju un īstenotāju galvenie darbības mērķi sadalījumā pa konkursu gadiem. Skaits.	19
9. tabula. Pieteikto un īstenoto projektu aktivitāšu veidi 2020.-2023. gada projektu konkursos	33
10. tabula. Projektos plānotās un sasniegtās mērķa grupas skaits pa gadiem	35

Attēlu saraksts

1. attēls. Aptaujāto organizāciju raksturojums: iesniegtie un finansētie pieteikumi. %	8
2. attēls. Projektu pieteicēju galvenie darbības mērķi. Skaitis un %	19
3. attēls. Projektu pieteicēju galvenie darbības mērķi sadalījumā, vai ir saņemts finansējums. Skaitis un %	20
4. attēls. Projektu pieteicēji reģionu sadalījumā. Skaitis	21
5. attēls. Projektu īstenotāji reģionu sadalījumā. Skaitis	21
6. attēls. Valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” atpazīstamība. %	22
7. attēls. Programmas pieejamības vērtējums. %	23
8. attēls. Programmas saprotamības vērtējums. %	23
9. attēls. Organizāciju finanšu resursi laika periodā no 2020. līdz 2024.gadam. %	25
10. attēls. Mazākumtautību vajadzību apzināšana projekta pieteikuma sagatavošanas laikā. NVO skaits	28
11. attēls. Īstenoto projektu vērtējums attiecībā uz mērķa grupu vajadzību apmierināšanu. %	29
12. attēls. Mazākumtautību pārstāvju intereses iesaistīties projektu aktivitātes vērtējums. %	30
13. attēls. Vismaz puses mazākumtautību pārstāvju dalības projektā nodrošināšanas sarežģītības vērtējums. %	30
14. attēls. Informācijas kanāli mazākumtautību pārstāvju iesaistīšanai projektu aktivitātes. %	31
15. attēls. Valodu lietojums projekta aktivitātēs. Skaitis	39
16. attēls. Projekta ietekme uz Latvijas sabiedrības saliedētības, solidaritātes un sadarbības veicināšanu. %	41
17. attēls. Projekta ietekme uz aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu. %	42
18. attēls. Projekta ietekme uz projekta dalībnieku izpratnes par sabiedrības daudzveidību palielināšanu. %	43
19. attēls. Projekta ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību. %	43
20. attēls. Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas vērtējums. %	44

KOPSAVILKUMS

Izvērtējuma mērķis bija pētīt, vai un kādā veidā ar projektu īstenošanu 2020.-2023. gadā ir sasniegts “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” mērķis veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo solidaritāti un paaudžu sadarbību, sociālo uzticēšanos, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi. Lai veiktu programmas darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtējumu, tika veiktas trīs pētnieciskās aktivitātes: (1) dokumentu analīze (t.sk., programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” konkursu 2020.-2023.gada nolikumu un programmas konkursā 2020.-2023. gadam saņemto projektu pieteikumu analīze); (2) tiešsaistes mazākumtautību NVO kvantitatīva aptauja, ietverot gan programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” finansējuma saņēmējus, gan tos, kas programmas finansējumu nav saņēmušas; (3) padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem.

Projektu īstenošanas 2020.-2023. gadā izvērtējums parāda, ka kopumā četrus gadus laikā ir īstenoti 30 projekti, kuru aktivitātes ir vērstas uz programmas mērķa sasniegšanu. Lai gan šajos četros gados projektu konkursos bija nedaudz atšķirīgi definēti mērķi, kā arī atšķirās nosacījumi par projektu mērķa grupām, kopumā projekti ir sekmējuši visus programmas mērķos definētos aspektus, lielāku vērtību piešķirot latviešu un mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu mērķa grupām.

Izvērtējot 30 finansētos programmas projektus, redzams, ka visi projekti ir sekmīgi īstenoti, un kopumā sasniegtais mērķa grupas skaits pārsniedz plānoto: kopumā četros gados bija paredzēts sasniegt 6068 dažādu mērķa grupu pārstāvjus (unikālas personas), bet izdevies sasniegt ir 7140 personas (tie ir rādītāji, kas saistīti ar personiski iesaistītu mērķa grupu uzskaiti, neuzskaitot tādus rādītājus kā projektā sagatavotu video skatītāju skaits). Ņemot vērā to, ka projektu aktivitātēs kopumā līdzīgi tika iesaistīti gan latvieši, gan Latvijas mazākumtautības, projekti kopumā ir veicinājuši sadarbību starp mazākumtautībām un latviešiem.

Izvērtējumā veiktā tiešsaistes mazākumtautību NVO kvantitatīva aptauja atklāj, ka 53% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību, 41% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts drīzāk ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību, 6% aptaujāto izvēlējās atbildi “grūti pateikt”. 59% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu, 41% uzskata, kas tas drīzāk ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu. 59% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību, 41% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts drīzāk ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību.

Izvērtējums parāda, ka īstenotajiem projektiem ir arī pozitīva ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību. 59% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts visās aktivitātēs ir veicinājis mazākumtautību paaudžu sadarbību, 35% ir atzīmējuši, ka tas ir noticis dažās no aktivitātēm. Negatīvu atbildi nav sniedzis neviens projektu īstenotājs, bet 6% nav konkrēta viedokļa. 53% projektu īstenotāju uzskata, ka projekts noteikti ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu, savukārt 47% uzskata, ka projekts drīzāk ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu.

Padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem atklāj, ka tieši kopā darbošanās dažādās projektu aktivitātēs ļoti sekmē saliedētību un sadarbību aktivitāšu dalībnieku vidū. Pozitīvo atmosfēru un projektu lietderību ilustrē arī tas, ka aktivitāšu dalībnieki aicina projektu īstenotājus organizēt līdzīgus pasākumus.

Jāuzsver, ka lielākā daļa gan pieteikto, gan īstenoto projektu piedāvāja dažāda veida izglītojošus pasākumus (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.). Šāda pieeja izrietēja gan no projektu konkursu mērķa grupām, gan arī konkursu nosacījumiem. Izvērtējumā atklājās tendence, ka, jo daudzveidīgāks izglītojošu pasākumu klāsts tiek piedāvāts projekta pieteikumā, jo lielākas izredzes projektam iegūt finansējumu, salīdzinājumā ar tiem projektiem, kuri piedāvāja vienvērtīgas aktivitātes, piemēram, tikai vienas nometnes organizēšanu vai tikai sporta pasākumus.

Attiecībā uz mazākumtautību interesi piedalīties dažādās projektu aktivitātēs, redzams, ka kopumā projektu īstenotājiem nebija grūtību piesaistīt mērķa grupas pārstāvjus. To parāda arī mazākumtautību organizāciju aptaujas rezultāti: kopumā 88% organizāciju uzskata, ka Latvijas mazākumtautības ir ieinteresētas piedalīties dažādās projektu aktivitātēs, negatīvu viedokli šajā jautājumā pauda 6%, bet 6% nesniedza konkrētu atbildi.

Lai gan vairākos projektu pieteikumos ir uzsvērts, ka viņu darbība ir vērsta uz latviešu valodas lietošanas vides paplašināšanu un visas projekta aktivitātes tiek organizētas latviešu valodā (to labi atklāj arī izvēlētie projektu labās prakses piemēri), projektu īstenotāju aptauja un padziļinātās intervijas liecina, ka latviešu valodas stiprināšana joprojām ir ļoti aktuāls uzdevums, kas būtu jāuzsver nākamajos programmas projektu konkursos. To parāda šādi aptaujas dati: vairāk nekā puse organizāciju projektu aktivitātēs izmantoja galvenokārt vai tikai latviešu valodu (53%), 35% norāda, ka projekta aktivitātēs izmantoja gan latviešu, gan krievu valodu.

Izvērtējumā veiktais programmas atpazīstamības vērtējums atklāj, ka kopumā mazākumtautību organizācijas ir samērā labi informētas par valsts budžeta finansēto "Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu": 71% organizāciju ir par to dzirdējušas, 20% nav par to dzirdējušas, bet 9% izvēlējās atbildi "grūti pateikt". Aptaujas atvērto jautājumu komentāros izskanēja viedoklis, ka informācijas par šo programmu bija ļoti daudz, tajā skaitā pašvaldību mājas lapās. Līdz ar to var secināt, ka izvēlētās metodes programmas popularizēšanai darbojas labi.

Pozitīvu vērtējumu saņēma arī tādi programmas aspekti kā programmas pieejamība un saprotamība: 77% mazākumtautību organizāciju, kas ir dzirdējušas par programmu, uzskata, ka tā ir pieejama (negatīvu vērtējumu sniedza 10%), savukārt 85% organizāciju uzskata, ka tā ir saprotama (negatīvu vērtējumu sniedza 8%).

Pētījumā apzinātais mazākumtautību organizāciju viedoklis par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm, atklāj, ka viņu ieteikumi lielā mērā pārklājas ar jau īstenoto pieeju: atbalstīt projektus ar daudzveidīgām izglītojošām aktivitātēm, kas veicina kopā būšanu un kopā darīšanu mērķa grupu vidū; īstenot projektus, kuru mērķa grupas ir bērni, jaunieši, viņu ģimenes un seniori; saglabāt prasību, ka latvieši un mazākumtautības veido apmēram pusi uz pusi mērķa auditoriju, jo tas veicina mijiedarbību un dažādu negatīvu stereotipu pārvarēšanu.

1. Darba uzdevumu izpildes metodoloģijas apraksts

Lai veiktu valsts budžeta finansētās programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtējumu, tika veiktas trīs pētnieciskās aktivitātes:

- 1) dokumentu analīze (t.sk., programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” konkursu 2020.-2023.gada nolikumu un programmas konkursā 2020.-2023. gadam saņemto projektu pieteikumu analīze);
- 2) tiešsaistes mazākumtautību NVO kvantitatīva aptauja, ietverot gan programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” finansējuma saņēmējus, gan tos, kas programmas finansējumu nav saņēmušas;
- 3) padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem.

Dokumentu analīze sniedz ieskatu 2020.-2023.gada projekta konkursu nolikumu atšķirībās, pieteikto un atbalstīto projektu raksturojumu, kā arī apkopojumu par projektu aktivitāšu rezultātiem. Padziļinātās intervijas sniedz dziļāku izpratni par galvenajiem konkrēto projektu rezultātiem un sasniegumiem, savukārt aptauja sniedz plašāku un vairāk reprezentatīvu viedokli par projektu rezultātiem un programmas vērtējumu.

1.1. Dokumentu analīze

Dokumentu analīzē iekļauti šādi programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” 2020.-2023.gada konkursu dokumenti:

- 1) 2020.-2023.gada konkursu nolikumi;
- 2) 2020.-2023.gada konkursos saņemto projektu pieteikumi;
- 3) 2020.-2023.gada konkursos apstiprināto projektu saraksti;
- 4) 2020.-2023.gada konkursos īstenoto projektu noslēguma pārskati.

Kopumā tika veikta 68 projektu pieteikumu analīze, tajā skaitā, arī divi projektu pieteikumi, kas iesniegti atkārtoti. Ņemot vērā to, ka konkrēto četru projektu konkursu rezultātā tika īstenoti 30 projekti, analizē iekļauti arī 30 projektu noslēgumu pārskati (1. tabula).

1. tabula. Projektu konkursu 2020.-2023. gadā pieteikumu un finansēto projektu skaits

Programmas konkursi, kuros aptaujātā organizācija ir īstenojusi savu projektu	Pieteikumu skaits	Finansēto projektu skaits
2023. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	25	9
2022. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	19	9
2021. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	16	6
2020. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	8*	6*
Kopā	68	30

* Divu organizāciju pieteiktie projekti tika apstiprināti un finansēti pēc atkārtotas projektu iesniegšanas.

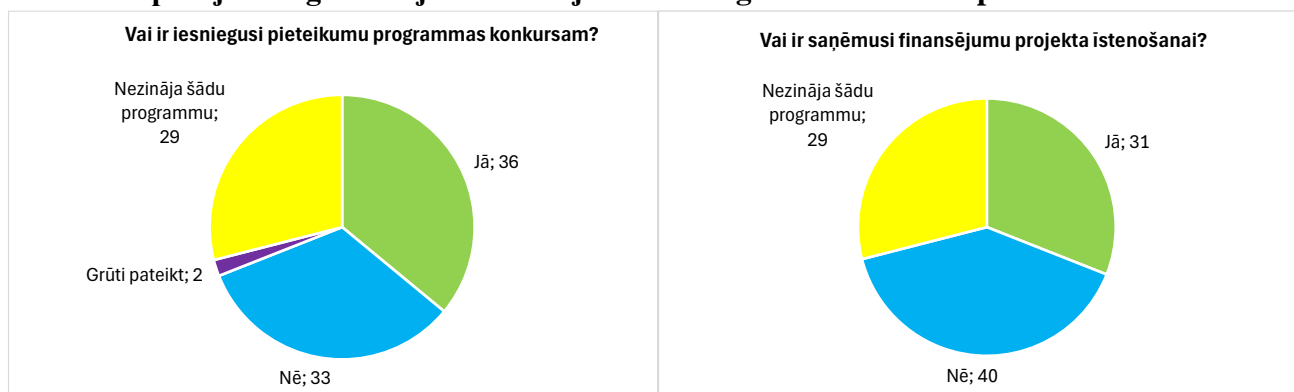
1.2. Tiešsaistes aptauja mazākumtautību NVO vidū

Lai apzinātu dažādo organizāciju, kuras īstenojušas programmas projektus, pieteikušās programmas konkursos vai potenciāli varētu pieteikties īstenot projektus, tika organizēta NVO tiešsaistes aptauja. Aptaujā tika aicinātas piedalīties gan tādas organizācijas, kas īstenojušas programmas projektus 2020.-2023. gadu konkursu rezultātā, gan arī tās organizācijas, kas bija iesniegušas savus projekta pieteikumus, bet kuru projekti nesaņēma finansējumu, gan arī citas mazākumtautību nevalstiskās organizācijas. Aptaujas organizēšanai tika izmantotas divas kontaktu datu bāzes. Viena NVO kontaktu datu bāze tika izveidota, balstoties uz 2020., 2021., 2022 un 2023. gada konkursu pieteikumos sniegto informāciju par potenciālajiem projekta īstenošanai. Šajā kontaktu datu bāzē bija 53 organizāciju kontaktu (uzskaitot individuālās organizācijas, neieskaitot atkārtoti tās, kas vairākkārtīgi pieteikušas projektus), no kuriem 19 organizācijas bija saņēmušas finansējumu projekta īstenošanai, bet 34 organizācijas nebija programmas finansējumu saņēmušas. Savukārt, otrā kontaktu bāze bija precizēta Kultūras ministrijas rīcībā esošā mazākumtautību organizāciju datu bāze, kas tika aktualizēta 2022. gada pētījuma ietvaros, veicot analīzi par mazākumtautību organizācijām. Otrajā kontaktu datu bāzē pēc tās precizēšanas bija 237 kontakti ar e-pastiem. Tajos gadījumos, kad kāda organizācija bija gan vienā, gan otrā kontaktu datu bāzē, organizācija tika iekļauta pirmajā kontaktu datu bāzē (2020.-2023. gada projektu pieteicēji). Kopumā tika sagatavotas un izsūtītas 290 individuālas aptaujas saites, bet izsūtīšanas process parādīja, ka daudzi organizācijas kontaktpersonu e-pasti vairs nav aktīvi un netiek lietoti (~10%).

NVO tiešsaistes aptauja notika laika periodā no 6. novembra līdz 5. decembrim. Potenciālajiem aptaujas dalībniekiem tika izsūtīti divi atgādinājumi ar lūgumu aizpildīt aptaujas anketu. Aptaujas rezultātā tika iegūtas 55 NVO atbildes (pilnībā aizpildītas aptaujas anketas), no tām 28 organizācijas bija aptaujātas no pirmās kontaktu datu bāzes (2020.-2023. gada projektu pieteicēji), bet 27 organizācijas no otrās kontaktu datu bāzes (mazākumtautību organizācijas).

Aptaujas dati parāda, ka kopumā no aptaujātajām organizācijām 71% bija dzirdējušas par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”, 36% bija iesniegušas savus pieteikumus programmas konkursam, bet 31% jeb 17 organizācijas bija saņēmušas projekta finansējumu programmā (1. attēls). Tas liecina, ka kopumā visatsaucīgākās organizācijas aptaujas anketas aizpildīšanā bija tās, kas bija programmā saņēmušas finansējumu (17 no 19 kontaktu sarakstā esošajām).

1. attēls. Aptaujāto organizāciju raksturojums: iesniegtie un finansētie pieteikumi. %

% no visām aptaujātajām organizācijām, n=55.

Aplūkojot aptaujāto organizāciju sadalījumu pēc projektu konkursiem, kuros tās ir iesniegušas savu pieteikumu, redzams, ka visaktīvāk aptaujā ir piedalījušās tās organizācijas, kas iesniegušas un īstenojušas savus projektus 2023. gada konkursa rezultātā (12 organizācijas). No 2022. gada projektu konkursa aptaujā ir piedalījušās astoņas organizācijas, bet no 2020. un 2021. gada projektu konkursiem – no katra pa divām organizācijām (2. tabula). Tas nav pārsteigums, jo atsevišķas organizācijas no senākajiem projektu konkursiem vairs aktīvi nedarbojas, daudzās organizācijās ir nomainījies personāls, un projektu vadītāji, kas īstenojuši šīs programmas projektus, organizācijā vairs nestrādā. Par to varēja pārliecināties aptaujas veikšanas procesā, kad noteikti e-pasti bija neaktīvi vai arī organizācijas pārstāvis norādīja, ka konkrētā persona vairs organizācijā nedarbojas.

2. tabula. Aptaujāto projektu īstenoāju skaits dažādu gadu programmas konkursos

Kādos programmas konkursos Jūsu organizācija ir iesniegusi savu pieteikumu? (Iespējamās vairākas atbildes!)

Programmas konkursi, kuros aptaujātā organizācija ir īstenojusi savu projektu	Aptaujāto projektu īstenoāju skaits*
2023. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	12
2022. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	8
2021. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	2
2020. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	2

* Vairākas organizācijas ir saņēmušas finansējumu vairākos konkursos.

1.3. Padziļinātās intervijas

Lai iegūtu dziļāku izpratni par galvenajiem konkrēto projektu rezultātiem un sasniegumiem, kā arī grūtībām projektu īstenošanā, izvērtējumā tika veiktas piecas mazākumtautību NVO pārstāvju padziļinātās intervijas. Tās palīdzēja arī atlasīt piecus projektus, kuri īstenoti programmā 2020.-2023.gadā, kas varētu tikt uzskatīti par labās prakses piemēriem. Padziļinātās intervijas tika veiktas laika periodā no 2024. gada 13. līdz 17. decembrim. Ziņojuma Pielikumā 4.1. ir pievienots padziļināto interviju ar projektu īstenotajiem dalībnieku saraksts.

Potenciālie interviju dalībnieki tika atlasīti, balstoties uz dokumentu analīzē un kvantitatīvajā aptaujā iegūto informāciju. Visas intervijas, to saskaņojot ar interviju dalībniekiem, tika ierakstītas audio formātā, pēc katras intervijas tika sagatavots intervijas audio ieraksta transkripts, lai pēc tam veiktu kvalitatīvo datu analīzi. Padziļinātajās intervijās gūtās atziņas ir integrētas ziņojuma analīzes daļā un secinājumos.

1.4. Detalizēts darba uzdevumu un izmantoto pētījuma metožu apkopojums

Saskaņā ar Tehniskās specifikācijas nosacījumiem, pētījuma mērķis bija pētīt, vai un kādā veidā ar projektu īstenošanu 2020.-2023. gadā ir sasniegts “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” mērķis. Programmas mērķis ir veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo solidaritāti un paaudžu sadarbību, sociālo uzticēšanos, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi. Detalizēts darba uzdevumu un izmantoto pētījuma metožu apkopojums ir sniegts 3. tabulā.

3. tabula. Darba uzdevums un izmantotās pētījuma metodes

Nr.	Darba uzdevums	Izmantotās pētījuma metodes	Atbilstošā ziņojuma nodaļa
2.1.	Kādas mazākumtautību NVO ir pieteikušās konkursos, to galvenie darbības mērķi un kādas ir saņēmušas finansējumu, tai skaitā dalījumā pa reģioniem.	Dokumentu analīze	2.3. Projektu pieteicēju statistisks raksturojums
2.2.	Kādas un cik daudz mazākumtautību NVO ir Latvijā, cik no tām ir pieteikušās programmas konkursos 2020.-2023. gadā (ieskaitot) un vai tās ir dominējošās mazākumtautību NVO Latvijā.	Dokumentu analīze	2.3. Projektu pieteicēju statistisks raksturojums
2.3.	Vai NVO ir apzinājis mazākumtautību vajadzības un intereses projekta pieteikuma gatavošanas laikā, kā ir notikusi šo vajadzību apzināšana, vai projekta aktivitātēs ir izdevies šīs vajadzības apmierināt.	NVO aptauja, padziļinātās intervijas	2.6. Mazākumtautību vajadzības un to apzināšana
2.4.	Kāda ir mazākumtautību interese iesaistīties aktivitātēs, vai tā ir bijusi pašiniciatīva, vai ir bijusi nepieciešamība speciāli uzrunāt iesaistīties aktivitātēs.	NVO aptauja, padziļinātās intervijas	2.7. Mazākumtautību interese iesaistīties projektu aktivitātēs
2.5.	Kāda veida pasākumi realizēti projektos, to apmeklētība. Vai ir bijuši jauni inovatīvi pasākumi, aktivitātes un kā tie ietekmē starpinstitucionālo sadarbību?	Dokumentu analīze	2.9. Pieteikto un īstenoto projektu aktivitāšu raksturojums
2.6.	Kā veicināta sadarbība starp mazākumtautībām un Latvijas iedzīvotājiem?	Dokumentu analīze	2.11. Īstenotie projekti – labās prakses piemēri
2.7.	Latviešu valodas lietojums mazākumtautību pasākumos un projekta aktivitātēs.	Dokumentu analīze, NVO aptauja	2.12. Latviešu valodas lietojums mazākumtautību pasākumos un projekta aktivitātēs
2.8.	Mazākumtautību paaudžu sadarbība un jauniešu iesaiste projekta aktivitātēs.	Dokumentu analīze, NVO aptauja	2.11. Īstenotie projekti – labās prakses piemēri; 2.13. Īstenoto projektu ietekmes vērtējums
2.9.	Vai projektu aktivitāšu rezultātā ir izdevies mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām.	Dokumentu analīze, NVO aptauja	2.13. Īstenoto projektu ietekmes vērtējums
2.10.	Kādi ir ieguvumi projektu mērķa grupai vai plašākai sabiedrībai no projektu ietvaros īstenotajām	Dokumentu analīze,	2.13. Īstenoto projektu ietekmes vērtējums

Nr.	Darba uzdevums	Izmantotās pētījuma metodes	Atbilstošā ziņojuma nodaļa
	aktivitātēm un īstenotāja kapacitāte aktivitātēm, kas saistīta ar programmas mērķa sasniegšanu.	NVO aptauja	
2.11.	Kādi informācijas kanāli tiek izmantoti programmas mērķa grupas sasniegšanai.	Dokumentu analīze, NVO aptauja	2.8. Informācijas kanāli mazākumtautību pārstāvju iesaistīšanai projektu aktivitātes
3.1.	Izvērtēt programmas ietvaros īstenoto projektu ieguldījumu (gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi) programmas noteiktā mērķa sasniegšanā, atbilstoši Programmas atklāta projektu pieteikumu konkursu 2020.-2023.gada nolikumiem.	Integrēta visu iegūto datu analīze	Viss gala ziņojums, īpaši nodaļa: 3. Secinājumi un rekomendācijas
3.2.	Noteikt programmas ietvaros izsludinātajos konkursos iesniegto projektu tvērumu tematiski un teritoriāli, analizējot t.sk. neapstiprinātos projektus un kopējo pieprasīto finansējumu programmas ietvaros, izteikt nākotnes prognozes.	Dokumentu analīze	2.2. Pieteikumu un apstiprināto projektu skaita analīze
3.3.	Identificēt 3-5 projektus, kuri īstenoti programmā 2020.-2023.gadā – labās prakses piemērus; aprakstīt tajos īstenotās aktivitātes un labo praksi. Maksimālais apraksta apjoms par vienu projektu: 290-300 vārdi.	Dokumentu analīze, padziļinātās intervijas	2.11. Īstenotie projekti – labās prakses piemēri
3.4.	Novērtēt programmas atpazīstamību potenciālo projektu iesniedzēju un programmas finansējuma saņēmēju vidū – cik lielā mērā informācija par programmu un tās ietvaros rīkotajiem projektu pieteikumu konkursiem ir bijusi pieejama un saprotama potenciālajiem pretendentiem. Veikt mērķauditorijas mērījumus par programmas atpazīstamību.	NVO aptauja	2.4. Programmas atpazīstamības un pieejamības vērtējums
3.5.	Identificēt šķēršļus iedzīvotāju līdzdalībai un to novēršanai nepieciešamos pasākumus kopumā, ņemot vērā, ka projekta mērķa grupa ir bērni, jaunieši un viņu ģimenes, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju.	Dokumentu analīze, NVO aptauja, padziļinātās intervijas	2.7. Mazākumtautību interese iesaistīties projektu aktivitātes
3.6.	Secinājumos norādīt, ko projektu īstenotāji saredz – kāda tipa aktivitātes nepieciešams īstenot caur programmu nākotnē un kā tieši šāda veida aktivitātes veicinātu programmas mērķu sasniegšanu.	Integrēta visu iegūto datu analīze	3. Secinājumi un rekomendācijas

Nr.	Darba uzdevums	Izmantotās pētījuma metodes	Atbilstošā ziņojuma nodaļa
3.7.	Secinājumos norādīt, vai projektu īstenošana devusi pozitīvu pienesumu sabiedrībai kopumā un ir veicinājusi saliedēšanos, solidaritāti, sadarbību un sekmējusi iedzīvotāju izpratni par sabiedrības daudzveidību.	Integrēta visu iegūto datu analīze	3. Secinājumi un rekomendācijas
3.8.	Sniegt ieteikumus programmas pilnveidošanai un publiskās komunikācijas uzlabošanai, lai efektīvāk sasniegtu potenciālos projektu iesniedzējus un veicinātu to aktivitāti programmas konkursā un kādi būtu potenciāli labākie informācijas kanāli programmas mērķgrupas sasniegšanai.	Integrēta visu iegūto datu analīze	3. Secinājumi un rekomendācijas
3.9.	Sniegt analīzi par mazākumtautību organizācijām pieejamajiem finanšu instrumentiem, laika periodā no 2020. līdz 2027.gadam.	NVO aptauja	2.5. Mazākumtautību organizācijām pieejamie finanšu instrumenti laika periodā no 2020. līdz 2027.gadam
3.10.	Sniegt kritērijus pēc kādiem ir identificējamas mazākumtautību organizācijas Latvijā, kādas ir šo organizāciju raksturīgākās pazīmes un vidējais darbības laiks izteiktos gados.	Integrēta visu iegūto datu analīze	2.3. Projektu pieteicēju statistisks raksturojums
3.11.	Sniegt secinājumus vai ierosinājumus programmas fokusa maiņai, vai arī pamatojumu programmas esošā fokusa saglabāšanai.	Integrēta visu iegūto datu analīze	3. Secinājumi un rekomendācijas

2. Izvērtējuma rezultāti

2.1. Konkursu nolikumu nosacījumu analīze

2020. un 2021. gadā programmas konkursu nosacījumi bija orientēti tieši uz jauniešiem, un programmas nosaukums bija “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”. 2022. un 2023. gadā programmas nosaukums bija “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”, un šajos gados projektu konkursu mērķa grupa bija mazliet paplašināta (saglabājot pieeju, ka projekta galvenā mērķa grupa ir bērni un/vai jaunieši). Atbilstoši atšķirīgi bija arī programmas konkursu nosacījumi (4. tabula).

2021., 2022. un 2023. gadā konkursa nolikumā ir norādīts, ka tas ir izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 29. maija noteikumiem Nr. 374 “Līdzfinansējuma piešķiršanas, vadības, uzraudzības un kontroles kārtība sabiedrības integrācijas veicināšanai un nevalstiskā sektora attīstības programmu un projektu īstenošanai” un ņemot vērā Saliedētas un pilsoniskas aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam, Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam prioritāti “Vienota, droša un atvērta sabiedrība”, un Nacionālās drošības koncepcijā noteiktajām prioritātēm pilsoniskas sabiedrības vienotības apdraudējuma novēršanai noteikto. 2020. gada nolikumā pamatojums ir formulēts savādāk, un atsaucas uz Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019.-2020.gadam 2. rīcības virzienā “Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa” definēto apakšmērķi – stiprināt nacionālo kultūrtelpu”, kā arī Nacionālās drošības koncepcijā noteiktajām prioritātēm pilsoniskas sabiedrības vienotības apdraudējuma novēršanai, un Nacionālā attīstības plāna 2020 rīcības virzienu “Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats”, kur norādīta nepieciešamību veicināt iedzīvotāju piederības sajūtu Latvijai, tādējādi nostiprinot viņu vēlmi dzīvot, strādāt un veidot ģimeni Latvijā.

2023. gada konkursā tika atbalstīti projekti, kuros paredzētās aktivitātes bija bērnu, jauniešu vai ģimeņu izglītojošas lekcijas, praktiskās darbnīcas un citi izglītojoši pasākumi (tai skaitā neformālās izglītības pasākumi), kas veicina saliedēšanos un izpratni par sabiedrības daudzveidību un paplašina latviešu valodas lietošanas vidi, mazinot negatīvos stereotipus balstītu attieksmi pret un starp dažādām etniskajām grupām. Projekta mērķa grupa bija bērni, jaunieši un viņu ģimenes, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju.

2022. gada konkursā tika atbalstīti projekti, kuros paredzētās aktivitātes bija vērstas uz iedzīvotāju izpratnes veicināšanu par sabiedrības daudzveidību, mazinot negatīvos stereotipus balstītu attieksmi pret un starp dažādām etniskajām grupām; pasākumi, kas veicina piederības sajūtu Latvijai; dažādu etnisko grupu līdzdalība pilsoniskās sabiedrības veidošanā; sociāli jūtīgu jautājumu risināšana dažādos aspektos. Projekta mērķa grupa bija visu vecuma grupu pārstāvji, jo īpaši – bērni un jaunieši, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju un ne mazāk kā 30% latviešu pārstāvju.

2021. gada konkursā tika atbalstīti projekti, kuros paredzētās aktivitātes bija Latvijas vēstures notikumu izpēte, rekonstrukcija (piemēram, vēstures izziņas/pētniecības projekti, arhīvu materiālu izpēte, muzeju apmeklējumi u.tml.); kultūras, sporta, nozīmīgu personu izziņas/pētniecības projekti (piemēram, mazākumtautību izcelsmes Latvijas mākslas, kultūras, sporta darbinieku devuma Latvijai apzināšana utml.); mazākumtautību jauniešu līdzdalība pilsoniskās sabiedrības veidošanā (piemēram,

sadarbības tīklu veidošana, debašu forumi, diskusiju klubi u.tml.); kultūras mantojuma apzināšana, piederības sajūtas Latvijai un kopīgas izpratnes par kultūras un vēstures jautājumiem veidošana (piemēram, latviešu un mazākumtautību jauniešu kopīgas tematiskas nometnes, ekspedīcijas, kopīga videostāstu, fotostāstu, iestudējumu, interaktīvas spēles, izziņošanas viktorīnas, prezentāciju veidošana utml.). Projekta mērķa grupa bija mazākumtautību un latviešu valodas plūsmas izglītības iestāžu jaunieši, nodrošinot, ka projektu aktivitātēs vienlaikus piedalās vienāds skaits mazākumtautību un latviešu jauniešu (50%/50%) pēc iespējas no vairākām izglītības iestādēm.

Savukārt, 2020. gada konkursā tika atbalstīti mazākumtautību un latviešu skolu jauniešu sadarbības projekti, kas vērsti uz kopīgu vērtību apzināšanu un kopšanu, vienotas vēstures izpratnes veidošanu, Latvijas sabiedrisko un politisko procesu izpratni un analīzi. Viens no projekta nosacījumiem bija iesaistīt vismaz 150 mazākumtautību un tikpat latviešu skolu jauniešus, veicinot vienotu Latvijas vēstures, kultūras un politisko norišu izpratni.

Ja 2020., 2021. un 2022. gadā projektu pieteicēji tika aicināti plānot aktivitātes visas Latvijas teritorijā, tad 2023. gada konkursa nolikums noteica, ka projekta pieteikumā visām plānotajām aktivitātēm jābūt īstenotām Rēzeknē, Daugavpilī, Liepājā vai Rīgā.

4. tabula. Programmas projektu konkursu nolikumu 2020.-2023. gadā salīdzinājums: mērķa grupa un tās nosacījumi, īstenošanas vieta

Programmas projektu konkursa gads un mērķi	Projekta mērķa grupa	Īstenošanas vieta
2023. gads. Programmas mērķis bija veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi	Bērni, jaunieši un viņu ģimenes, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju	Rēzekne, Daugavpils, Liepāja vai Rīga
2022. gads. Programmas mērķis bija veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību un mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām	Visu vecuma grupu pārstāvji, jo īpaši – bērni un jaunieši, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju un ne mazāk kā 30% latviešu pārstāvju	Latvija
2021. gads. Programmas mērķis bija veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā, sekmēt kultūras mantojuma apzināšanu, piederības sajūtu Latvijai un kopīgu izpratni par kultūras un vēstures jautājumiem.	Mazākumtautību un latviešu valodas plūsmas izglītības iestāžu jaunieši, nodrošinot, ka projektu aktivitātēs vienlaikus piedalās vienāds skaits mazākumtautību un latviešu jauniešu (50%/50%) pēc iespējas no vairākām izglītības iestādēm. Netiešā mērķa grupa bija projektu aktivitātēs iesaistīto jauniešu vecāki, aizbildņi un pedagogi	Latvija

2020. gads. Programmas mērķis bija veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā, sekmēt kultūras mantojuma apzināšanu, piederības sajūtu Latvijai un kopīgu izpratni par kultūras un vēstures jautājumiem.	Mazākumtautību un latviešu valodas plūsmas izglītības iestāžu jaunieši, nodrošinot, ka projektu aktivitātēs piedalās vismaz 150 mazākumtautību un tikpat latviešu skolu jauniešu	Latvija
---	--	---------

Vēl pie konkursu nosacījumiem būtiski norādīt, ka tie paredzēja, ka projekta iesniedzējs konkursā var iesniegt tikai vienu projekta pieteikumu. To nosaka konkrēti konkursu nolikuma punkti, piemēram, 2023. gada konkursa nolikuma 1.9. punkts nosaka, ka “Projekta iesniedzējs Konkursā var iesniegt tikai vienu projekta pieteikumu”. Programmas finansējums veidoja 100% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām, tas nozīmē, ka nevalstiskajām organizācijām nebija jāmeklē projekta līdzfinansējums. Vienlaikus tika paredzēts, ka atbalstīti tiks tie projekti, kuros aktivitātes ir vērstas uz programmas mērķa sasniegšanu un nav saimnieciskas, un tiks sniegtas mērķa grupai bez maksas.

Salīdzinot projektu konkursiem pieejamo finansējumu, redzams, ka 2020. gadā un 2021. gadā pieejamais finansējums katram no konkursiem bija 31 303 EUR, un vienam projektam pieejamais maksimālais finansējums bija 5 200 EUR. Savukārt, 2022. gadā un 2023. gadā pieejamais finansējums katram no konkursiem bija būtiski lielāks – 86 000 EUR, un vienam projektam pieejamais maksimālais finansējums bija 10 000 EUR (5. tabula).

5. tabula. Programmas projektu konkursu nolikumu 2020.-2023. gadā salīdzinājums: pieejamais finansējums un tā nosacījumi

Programmas projektu konkursa gads un mērķi	Pieejamais finansējums konkursam kopumā	Minimālais finansējums vienam projektam	Maksimālais finansējums vienam projektam
2023. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	86 000 EUR	2 500 EUR	10 000 EUR
2022. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	86 303 EUR	2 500 EUR	10 000 EUR
2021. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	31 303 EUR	-	5 200 EUR
2020. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	31 303 EUR	-	5 200 EUR

Jānorāda, ka projektu konkursā tiesīgas piedalīties bija tās Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kas darbojas mazākumtautību jomā vai saliedētas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā (2020. un 2021. gadā konkursu nolikumos bija definēts, ka tās, kuru statūtos noteiktais primārais darbības mērķis ir konkrētās mazākumtautības interešu pārstāvība un/vai starpkultūru dialoga attīstība, un kas darbojas ar bērniem un jauniešiem, t.sk. mazākumtautību skolās). Uz programmas finansējumu nevarēja pretendēt darba devēju organizācijas un to apvienības, arodbiedrības un to apvienības, dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības, reliģiskās organizācijas un to iestādes, kā arī politiskās partijas, partiju apvienības un to organizācijas. 2020. un 2021. gadā programmas “Mazākumtautību un latviešu

jauniešu sadarbības programma” konkursu būtisks nosacījums bija iesaistīt vismaz četras izglītības iestādes.

2.2. Pieteikumu un apstiprināto projektu skaita analīze

Salīdzinot programmas projektu konkursu 2020.-2023. gadā rezultātus, redzams, ka vismazāk pieteikto projektu programmā bija 2020. gada konkursā (6), bet vislielākais pieteikto projektu skaits bija 2023. gada projekta konkursā (25) (6. tabula). Atbilstoši arī konkurss par projekta finansējumu vismazākais bija 2020. gada konkursā, kad finansējumu saņēma visi pieteiktie projekti, savukārt vislielākais konkurss pieteicēju vidū bija 2023. gada konkursā, kad finansēto un pieteikto projektu attiecība bija 36%.

6. tabula. Programmas projektu konkursu 2020.-2023. gadā pieteikumu un finansēto projektu skaits

Programmas projektu konkursa gads un mērķi	Pieteikumu skaits	Finansēto projektu skaits	Finansēto un pieteikto projektu attiecība, %
2023. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	25	9	36%
2022. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	19	9	47%
2021. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	16	6	37%
2020. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	6*	6*	100%

* Divu organizāciju pieteiktie projekti tika apstiprināti un finansēti pēc atkārtotas projektu iesniegšanas.

Aplūkojot 7. tabulā ietverto informāciju, redzams, ka visprecīzāk pieejamais un pieprasītais finansējums konkursā uzvarējušo projektu īstenošanai sakrīt 2023. gada projektu konkursa rezultātā.

7. tabula. Pieejamais un pieprasītais finansējums konkursā uzvarējušo projektu finansējumam 2020.-2023. gada konkursos

Programmas projektu konkursa gads un mērķi	Pieejamais finansējums konkursam kopumā	Pieprasītais finansējums konkursā uzvarējušo projektu finansējumam
2023. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	86 000 EUR	85 988,27 EUR
2022. gads. “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	86 303 EUR	84 292,92 EUR
2021. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	31 303 EUR	31 123,10 EUR
2020. gads. “Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma”	31 303 EUR	31 170 EUR

2.3. Latvijas mazākumtautību NVO un projektu pieteicēju statistisks raksturojums

Lai raksturotu, kādas un cik daudz mazākumtautību NVO ir Latvijā, kādi ir to mērķi, un cik no tām ir pieteikušās programmas konkursos 2020.-2023. gadā, tai skaitā dalījumā pa reģioniem, šajā nodaļā ir aplūkota pieejamā informācija par Latvijas mazākumtautību NVO statistiku, un pēc tam analizēta “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” 2020.-2023. gada konkursos iesniegtie pieteikumi.

Pēdējais aktuālākais pētījums par Latvijas mazākumtautību organizācijām ir veikts 2022. gada rudenī¹. Viens no šī pētījuma uzdevumiem bija veikt izpēti par mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām Latvijā, tajā skaitā, par organizāciju skaitu, biedru skaitu, darbības jomām un tml. Saskaņā ar šī pētījuma datiem kopējais organizāciju skaits, kas attiecas uz mazākumtautību jomu un kuru statuss uz 2022.gada 1. decembri Uzņēmumu reģistrā bija “nav likvidēts”, ir 485 organizācijas. No tām 364 organizācijas tika definētas kā mazākumtautību organizācijas, un 121 organizācija – kā ar tām saistīta.

Mazākumtautību organizāciju reģistrācijas vietas reģionu dalījumā ir šādas: 59% jeb 214 organizācijas ir reģistrētas Rīgā, 13% jeb 49 organizācijas ir reģistrētas Latgalē, 12% jeb 42 organizācijas ir reģistrētas Kurzemē, 8% jeb 28 organizācijas ir reģistrētas Pierīgā, 7% jeb 25 organizācijas ir reģistrētas Zemgalē, bet vismazākais organizāciju skaits – tikai 2% jeb 6 organizācijas ir reģistrētas Vidzemē. Tomēr jāuzsver, ka pētījumā ir norādīts, ka aktīvo, strādājošo mazākumtautību organizāciju skaits pēc autoru aplēsēm ir būtiski mazāks, un tas ir 100-120 organizācijas. Par to liecina, piemēram, tāds rādītājs kā “mazākumtautību organizācijas, kuru 2021. gada pārskatā uzrādās finanšu aktivitāte”, un tādas ir tikai 121 organizācija (Latvijas Kultūras akadēmija, 2022, 2.lpp.). Šajā pētījumā arī secināts, ka mazākumtautību organizāciju sektora darbības aktivitāte katru gadu samazinās: ja 2016. gadā bija vairāk nekā 150 aktīvo organizāciju, tad 2022. gadā vairs tikai nedaudz virs 100.

Vēl būtiskas mazākumtautību organizācijas raksturojošas pazīmes ir tādas, ka mazākumtautību organizācijas vairāk orientējas uz kultūras un amatiermākslas aktivitātēm, izteikti retāk tās ir sabiedriskas, pilsoniskas vai izglītojošas aktivitātes (Latvijas Kultūras akadēmija, 2022, 6.lpp.). Savukārt, organizāciju pašnovērtējumi par to darbības intensitāti liecina, ka tikai aptuveni katrā piektā

¹ Latvijas Kultūras akadēmija (2022) *Pētījums par Latvijas mazākumtautību organizācijām*. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/32253/download?attachment>.

organizācija ir regulāri strādājoša un aktīva. Kopumā 43% organizāciju novērtē, ka darbs notiek pēc nepieciešamības, no gadījuma uz gadījumu, bet 26%, ka darbs notiek dažas dienas nedēļā. Vēl 2022. gada rudenī iegūtie dati liecina par mazākumtautību organizāciju novecošanos un izteikti mazu jaunpiesaistītu dalībnieku skaitu un īpatsvaru. 50% no aktīvajiem dalībniekiem ir vecumā virs 55 gadiem, tai skaitā 28% vecumā virs 66 gadiem. Vienlaikus vecumā zem 35 gadiem ir tikai katrs piektais aktīvais dalībnieks.

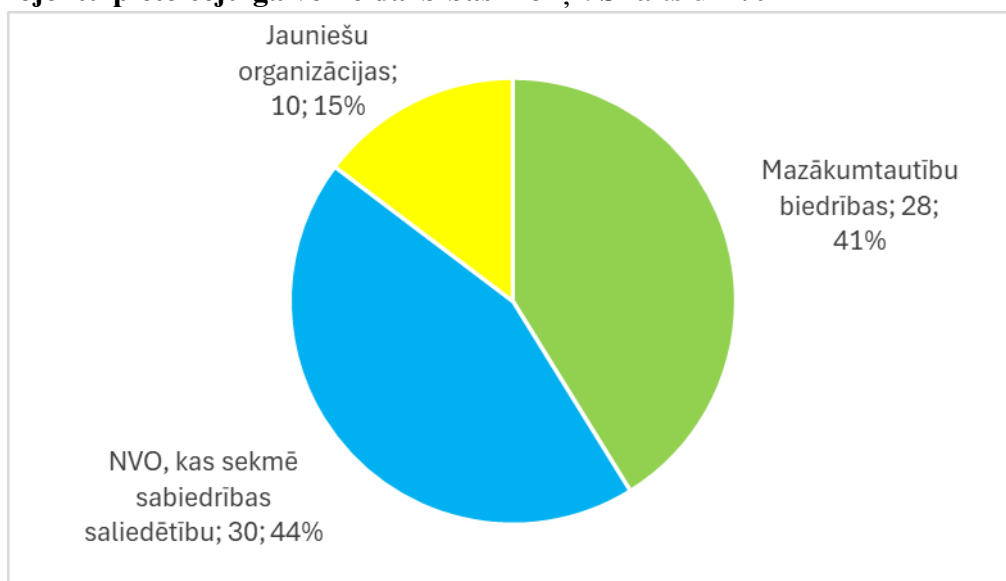
“Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” 2020.-2023. gada konkursos kopumā tika iesniegti 68 projektu pieteikumi, un tos ir iesniegušas kopumā 53 unikālas organizācijas, jo vairākas organizācijas iesniegušas savus pieteikumus vairāku gadu programmās, kā arī 2020. gadā divas organizācijas savus pieteikumus precizēja un iesniedza atkārtoti. Tas nozīmē, ka pieteicēju organizāciju skaits ir puse vai pat vairāk nekā puse faktiski strādājošo mazākumtautību organizāciju. Kopumā mazākumtautību organizāciju aptveramības ziņā tas ir uzskatāms par labu rādītāju. Savukārt, tas, ka vairākas organizācijas iesniedz savus pieteikumus regulāri, parāda, ka tās aktīvi darbojas visu laiku un meklē dažādus veidus kā piesaistīt finansējumu un īstenot savus projektus, un tās savā ziņā var arī uzskatīt par dominējošām mazākumtautību NVO Latvijā.

Lai iegūtu informāciju par NVO, kas piedalījušās programmas konkursos, galvenajiem darbības mērķiem un reģioniem, tika veikta projekta pieteikumu un noslēgumu dokumentu analīze, jo projekta pieteikumu dokumenti sniedza informāciju par NVO, kas sagatavojušas savu piedāvājumu, savukārt, noslēgumu ziņojumi ļauj nošķirt NVO, kas saņēmušas finansējumu un īstenojušas projektus, no pārējām NVO, kā arī sniedz precīzu informāciju par projekta īstenošanas vietām. Būtiski uzsvērt, ka analīzē fiksētas projekta īstenošanas vietas un reģions, nevis NVO reģistrācijas vieta, jo tā ir izvērtējuma kontekstā nozīmīgāka informācija. Jāpiebilst, ka lielākoties NVO pieteica un īstenoja projektus tajā reģionā, kur atrodas, bet ir arī izņēmumi, kur, piemēram, Liepājas organizācija, kas darbojas Kurzemes reģionā veido sadarbības projektu ar Latgales reģionu, līdz ar to projekta īstenošanas vietas ir Liepāja un Daugavpils.

Projekta pieteicēju NVO darbības mērķi tika kodēti, izmantojot trīs kodus: (1) organizācijas, kas ir mazākumtautību biedrības vai kultūras biedrības; (2) organizācijas, kas nav uzskatāmas par mazākumtautību biedrībām, bet kuru galvenais darbības mērķis ir saistīts ar sabiedrības saliedētības veicināšanu, tajā skaitā, izglītošanu un latviešu valodas mācīšanu; (3) organizācijas, kuras galvenais mērķis ir saistīts ar darbu ar jaunatni, jauniešu organizācijas.

Kodēšanas rezultāti parāda, ka no 68 projektu pieteicējiem četru gadu laikā (unikālo organizāciju skaits ir mazāks, jo vairākas organizācijas savus pieteikumus iesniedza vairākos konkursos), 28 organizācijas ir mazākumtautību biedrības, 30 organizācijām darbības mērķi saistīti ar sabiedrības saliedētības veicināšanu, savukārt 10 organizācijas ir uzskatāmas par jauniešu organizācijām (2. attēls).

2. attēls. Projektu pieteicēju galvenie darbības mērķi. Skaitis un %

% no visām organizācijām, kas iesniegušas savus projektu pieteikumus; n=68.

Salīdzinot projektu pieteicējus dažādos konkursa gados (8. tabula), redzams, ka atbilstoši konkursa nolikumiem, 2020. un 2021. gadā finansējumu ir saņēmušas tikai mazākumtautību biedrības, jo šajos konkursa gados bija noteikts, ka projektus var iesniegt Latvijā reģistrētas mazākumtautību biedrības un nodibinājumi. Savukārt, 2022. un 2023. gadā finansējumu ir saņēmušas daudzveidīgākas organizācijas, jo šajos gados konkursa nosacījumi paredzēja, ka projekta pieteikumus var iesniegt Latvijā reģistrētas biedrības vai nodibinājumi, un projekta iesniedzējs pēdējos divus gadus nepārtraukti darbojas mazākumtautību jomā vai saliedētas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā. Piemēram, 2023. gada konkursā finansējumu ir saņēmušas trīs mazākumtautību biedrības, piecas organizācijas, kas sekmē sabiedrības saliedētību un viena jauniešu organizācija.

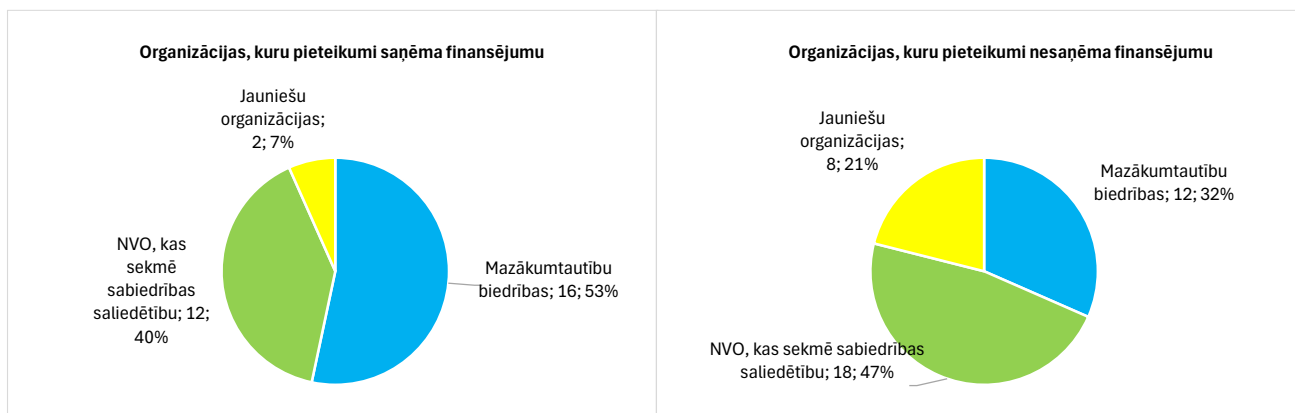
8. tabula. Projektu pieteicēju un īstenotāju galvenie darbības mērķi sadalījumā pa konkursu gadiem. Skaitis.

Gads	Mazākumtautību biedrības	NVO, kas sekmē sabiedrības saliedētību	Jauniešu organizācijas	Kopā
<i>No visām organizācijām, kas iesniegušas savus projektu pieteikumus; n=68</i>				
2023.	7	16	2	25
2022.	4	13	2	19
2021.	9	1	6	16
2020.	8	0	0	8
Kopā	28	30	10	68
<i>No tām organizācijām, kas saņēmušas finansējumu projekta īstenošanai; n=30</i>				
2023.	3	5	1	9
2022.	1	7	1	9
2021.	6	0	0	6
2020.	6	0	0	6
Kopā	16	12	2	30

Salīdzinot projektu pieteicējus, kuru projekti tika finansēti, un projektu pieteicējus, kuru projekti netika finansēti, pēc to darbības mērķiem, redzams, ka mazākumtautību biedrību pieteiktie projekti ir biežāk

uzvarējuši projektu konkursos, tādēļ viņu īpatsvars starp finansētajām organizācijām ir lielāks (3. attēls).

3. attēls. Projektu pieteicēju galvenie darbības mērķi sadalījumā, vai ir saņemts finansējums. Skaits un %

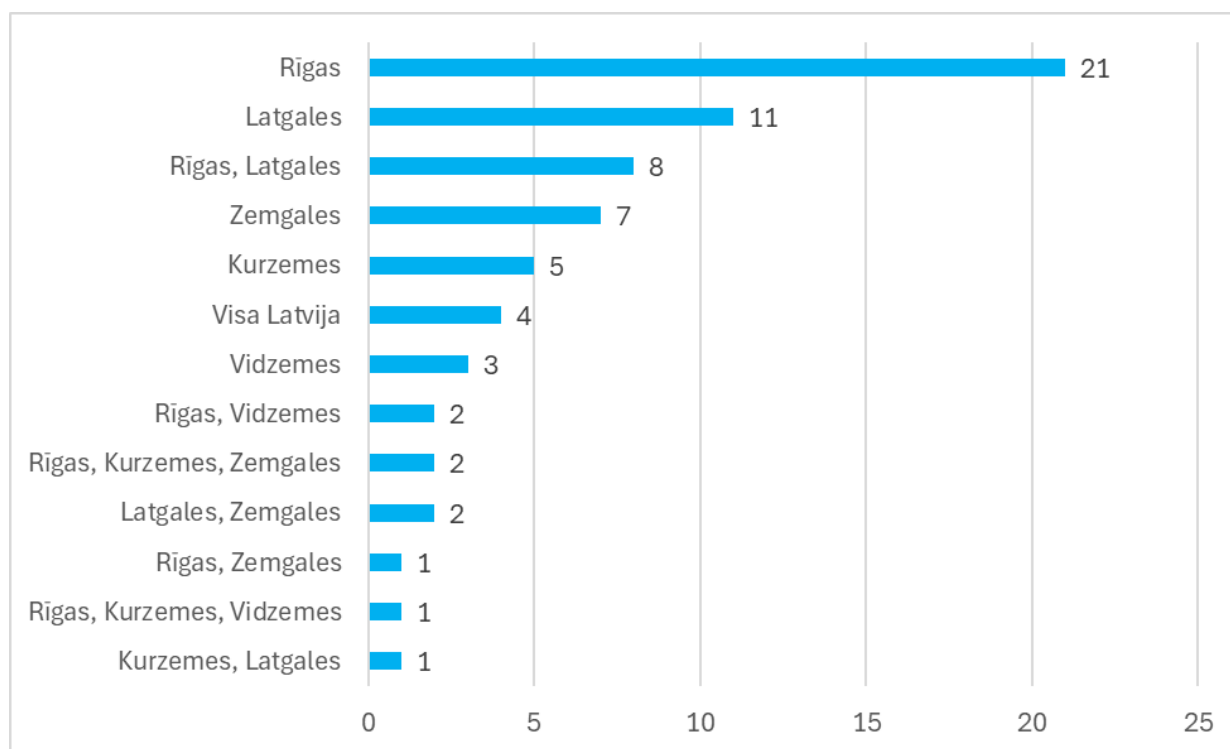

Organizācijas, kam finansēti projektu pieteikumi, n=30.

Organizācijas, kam nav finansēti projektu pieteikumi; n=38.

Reģionu dalījumā redzams, ka vislielākais skaits un īpatsvars iesniegto projektu plānoja savas aktivitātes Rīgas reģionā (21 projekts; 31%). Otrajā vietā reģionu ziņā ir Latgales reģions ar 11 projektu pieteikumiem, savukārt 8 projektu pieteikumi ir bijuši vērsti vienlaicīgi gan uz Rīgas reģionu, gan uz Latgales reģionu. Tas kopumā liecina Latvijas situācijai atbilstošu pieteikumu sadalījumu, jo tieši Rīgas un Latgales reģionā ir lielākais Latvijas mazākumtautību īpatsvars (4. attēls). Jāpiebilst, ka projektu pieteikumi, kur nav norādīts reģions, bet ir norādīts “visa Latvija”, ir tie pieteikumi, kur aktivitātēm vietas ir tik daudzveidīgas, ka ir sarežģīti fiksēt vienu reģionu.

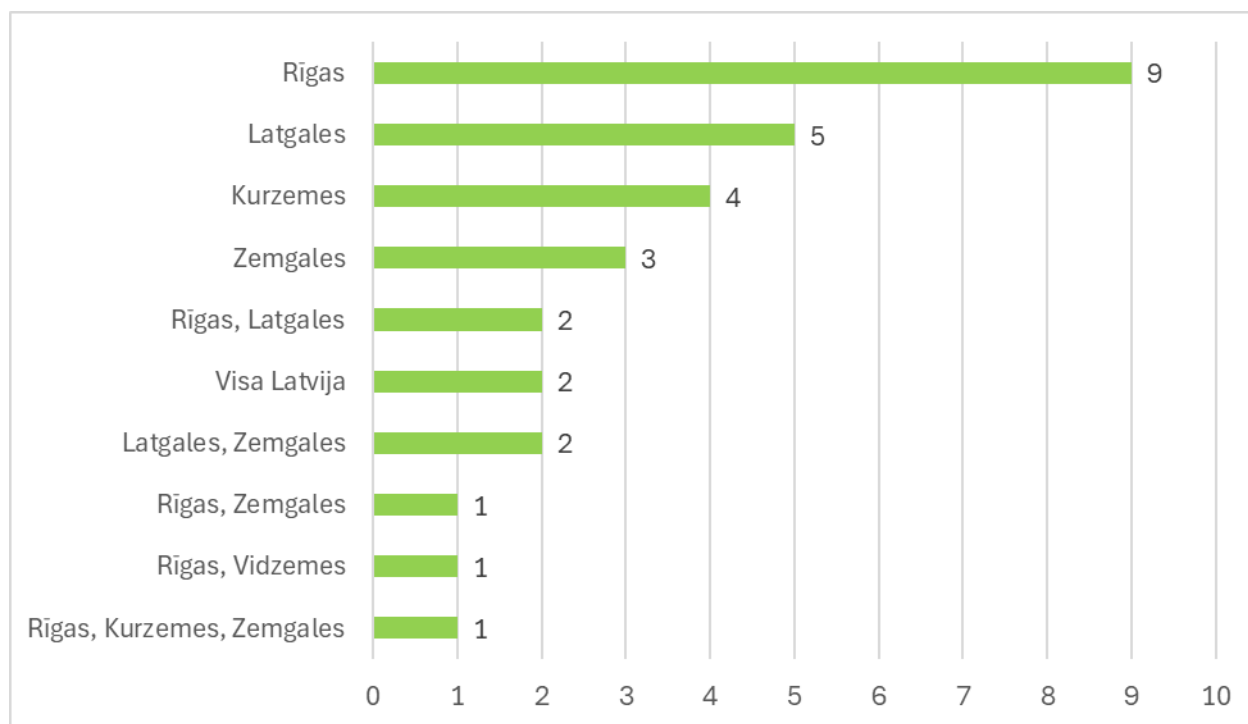
4. attēls. Projektu pieteicēji reģionu sadalījumā. Skaits

No visām organizācijām, kas iesniegušas savus projektu pieteikumus; $n=68$.

Arī projektu īstenotāju vidū reģionu sadalījumā saglabājas tendence, ka vislielākais īpatsvars īstenoto projektu ir Rīgas un Latgales reģionos (atbilstoši 9 un 5 projekti; kopā 14 projekti jeb 47%), vienlaikus būtiska daļa projektu (7 projekti jeb 23%) ir īstenota vairākos reģionos (5. attēls).

5. attēls. Projektu īstenotāji reģionu sadalījumā. Skaits

No tām organizācijām, kuru projekti ir saņēmuši finansējumu; $n=30$.

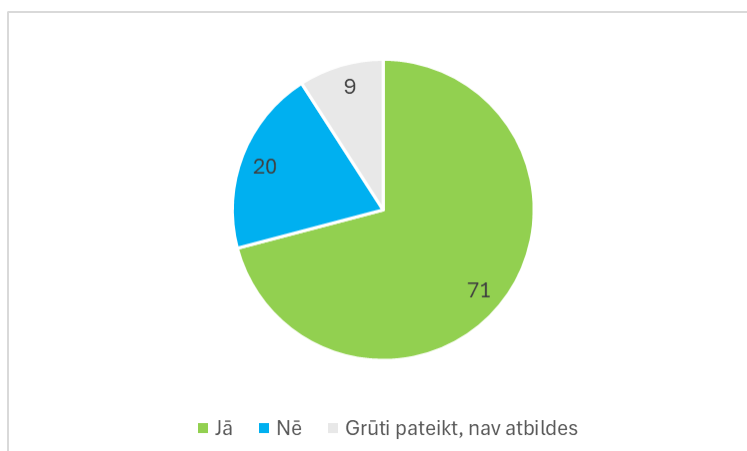
Kopumā izvērtējot valsts budžeta finansētās programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” projektu pieteicēju un projektu īstenotāju atbilstību mazākumtautību organizācijām Latvijā, var izdarīt šādus secinājumus. Mazākumtautību organizācijas kopumā ir atšķirīgas, jo to vidū ir gan tādas organizācijas, kas darbojas kā mazākumtautību kultūras biedrības, gan tādas organizācijas, kas pēc būtības nav uzskatāmas par mazākumtautību organizācijām, bet gan par organizācijām, kuru mērķis ir sekmēt sabiedrības saliedētību, tajā skaitā, veicinot starpkultūru dialogu. Savukārt, projektu pieteicēju vidū, redzams, ka 2020.-2021. gada konkursos finansējumu ir saņēmušas organizācijas, kas ir mazākumtautību kultūras biedrības, jo tāds bija konkursa nolikuma nosacījums, kas ierobežoja citu organizāciju dalību. Savukārt, 2022. un 2023. gada konkursos finansējumu ir saņēmušas organizācijas, kas pēc saviem mērķiem un darbības daudzveidīgākas, bet visas ir pēdējos divus gadus darbojušās saliedētas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā. Ņemot vērā programmas mērķi un nosacījumu, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju, bet būtisku daļu veido arī latviešu dalībnieki, atvērtāka pieeja projekta īstenotāju atbilstībai, proti, prasība, ka projekta pieteikumus var iesniegt Latvijas Republikā reģistrētas biedrības vai nodibinājumi, kas pēdējos divus gadus nepārtraukti darbojas mazākumtautību jomā vai saliedētas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, ir uzskatāma par programmai un Latvijas situācijai sabiedrības saliedētības jomā atbilstošāka. Šādu pieeju arī iesakām izmantot turpmāk, jo tā ne tikai ir pamatota no programmas mērķu un nosacījumu viedokļa, bet arī palielina konkurenci NVO starpā un līdz ar to sekmē labāko projektu atlasī īstenošanai.

2.4. Programmas atpazīstamības un pieejamības vērtējums

Lai novērtētu valsts budžeta finansētās programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” atpazīstamību potenciālo projektu iesniedzēju un programmas finansējuma saņēmēju vidū, izvērtējumā izmantoti NVO aptaujas dati. Tie parāda, ka 71% aptaujāto ir dzirdējuši par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”, 20% nav par to dzirdējuši, bet 9% izvēlējās atbildi “grūti pateikt” (6. attēls).

6. attēls. Valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” atpazīstamība. %

Vai Jūs esat dzirdējis par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”?

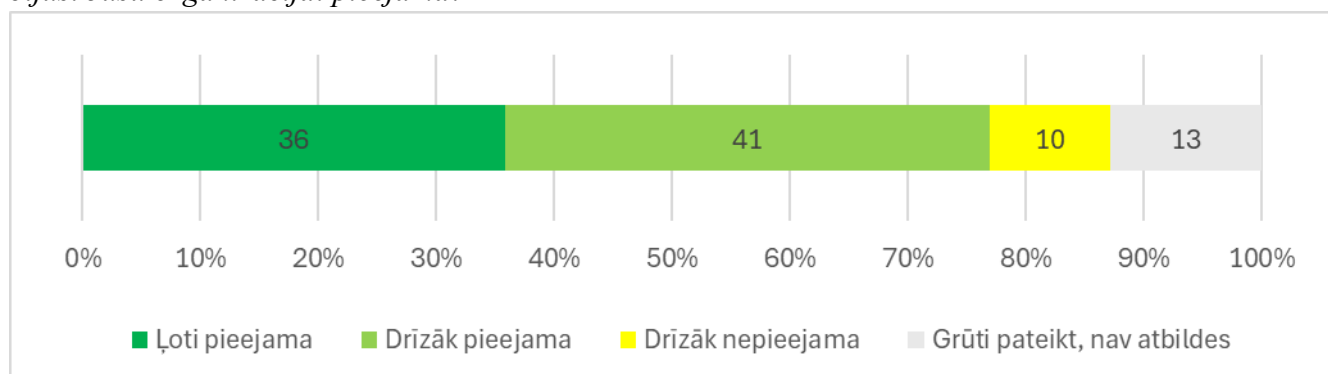

% no visām aptaujātajām organizācijām, n=55.

No tiem aptaujātajiem, kas ir dzirdējuši par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”, 36% aptaujāto organizāciju uzskata, ka tā ir ļoti pieejama, 41% uzskata, ka tā ir drīzāk pieejama, 10% uzskata, ka tā ir drīzāk nepieejama, bet 13% izvēlējās atbildi “grūti pateikt” (7. attēls).

7. attēls. Programmas pieejamības vērtējums. %

Kā Jūs vērtējat, cik lielā mērā informācija par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu” un tās ietvaros rīkotajiem projektu pieteikumu konkursiem ir bijusi Jūsu organizācijai pieejama?

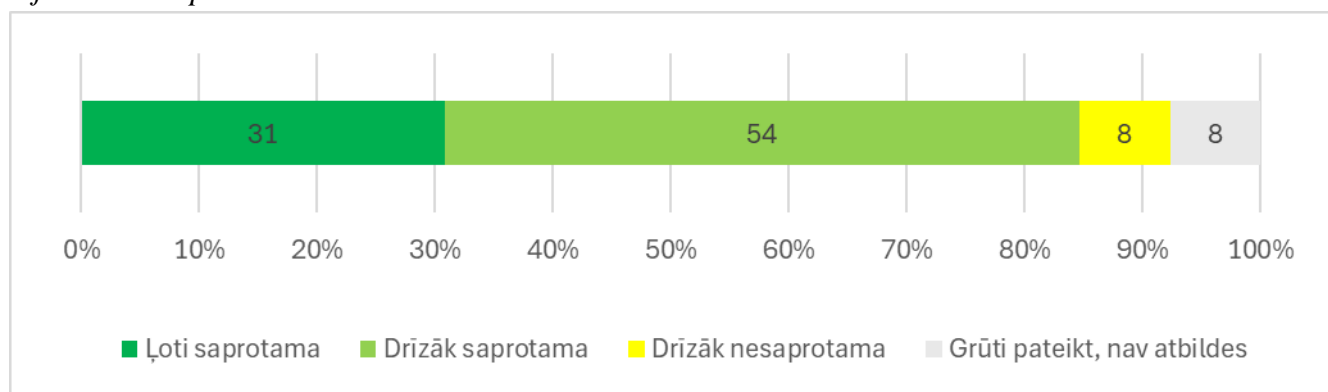

% no tām organizācijām, kas ir dzirdējušas par programmu, n=39.

Savukārt viedoklis par programmas saprotamību aptaujāto organizāciju vidū ir šāds: 31% aptaujāto organizāciju uzskata, ka tā ir ļoti saprotama, 54% uzskata, ka tā ir drīzāk saprotama, 8% uzskata, ka tā ir drīzāk nesaprotama, bet 8% izvēlējās atbildi “grūti pateikt” (8. attēls).

8. attēls. Programmas saprotamības vērtējums. %

Kā Jūs vērtējat, cik lielā mērā informācija par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu” un tās ietvaros rīkotajiem projektu pieteikumu konkursiem ir bijusi Jums saprotama?

% no tām organizācijām, kas ir dzirdējušas par programmu, n=39.

Aptaujātajām organizācijām tika lūgts arī paskaidrot, kāpēc valsts budžeta finansētā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” un tās ietvaros rīkotie projektu pieteikumu konkursi ir bijuši saprotami vai nesaprotami. Tie, kas pozitīvi vērtēja pieejamās informācijas saprotamību, atzīmēja, ka, pirmkārt, informācija nolikumā bija ļoti saprotama, jo “viss bija ļoti izskaidrots, un katrā sadaļā bija minēts, ko nepieciešams aprakstīt”, “saprotami definētie mērķi”, “saprotams izklāsts”. Saprotamību veicināja “detalizēta informācija par projekta pieteikumu iesniegšanu, papildus klausījāmie arī

informatīvo semināru, kas deva atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem”, “informācijas bija daudz, viss korekti”, konkursa noteikumi bija “ļoti skaidri, saprotamā valodā”, arī “atbalsta komanda sniedza ļoti profesionālas atbildes uz radušos jautājumus”.

Īpaši tika izcelts, ka, salīdzinot ar citiem projektu konkursiem, šīs programmas nolikums ir ļoti skaidrs: “Viss bija skaidrs. Mums ir liela pieredze projektu īstenošanā, šīs programmas nosacījumi bija vienkārši un saprotami”. Viena no organizācijām arī norādīja, ka pēdējos gados “SIF ir vienkāršojis pieteikumus un atskaites”.

Viens no aptaujas dalībniekiem norādīja, ka “nolikums bija skaidri saprotams. Grūti saprast par to 50/50 sadalījumu, jo mums visi ir vienlīdzīgi, mēs nešķirojam”, kas atklāj, ka organizācijām problēmas sagādāja nodrošināt pasākumu dalībnieku etniskās proporcijas.

Vēl cits aptaujas dalībnieks norādīja, ka kopumā “informācija bija saprotama, bet birokrātijas līkloči bija visai daudz, un tas procesu padarīja dažkārt grūtāk saprotamu”. Tas nozīmē, ka, lai gan konkursa nosacījumi bija skaidri, bija jāievēro pietiekami daudz administratīvo procedūru.

No tiem, kas savos vērtējumos bija kritiskāki, viens norāda, ka, viņaprāt, šajos konkursos ir “šaura programma, neefektīva, neveicina laikmetīgas formas”. Viens cits norāda, ka “finanšu sadaļa pieteikumā bija ļoti nesaprotama un sarežģīta, kas galu galā arī atturēja mūs no pieteikuma iesniegšanas”. Vēl viens cits norādīja, ka šajā programmā finansējums projektiem ir neliels, vienlaicīgi informācija bija plaši izplatīta: “Informācija par šo mazo niecīgo finansējumu bija izplatīta pa visu Latviju un pašvaldībām bezjēdzīgi plaši”.

Kopumā redzams, ka organizāciju vērtējumu ietekmē viņu pieredze projektu īstenošanā.

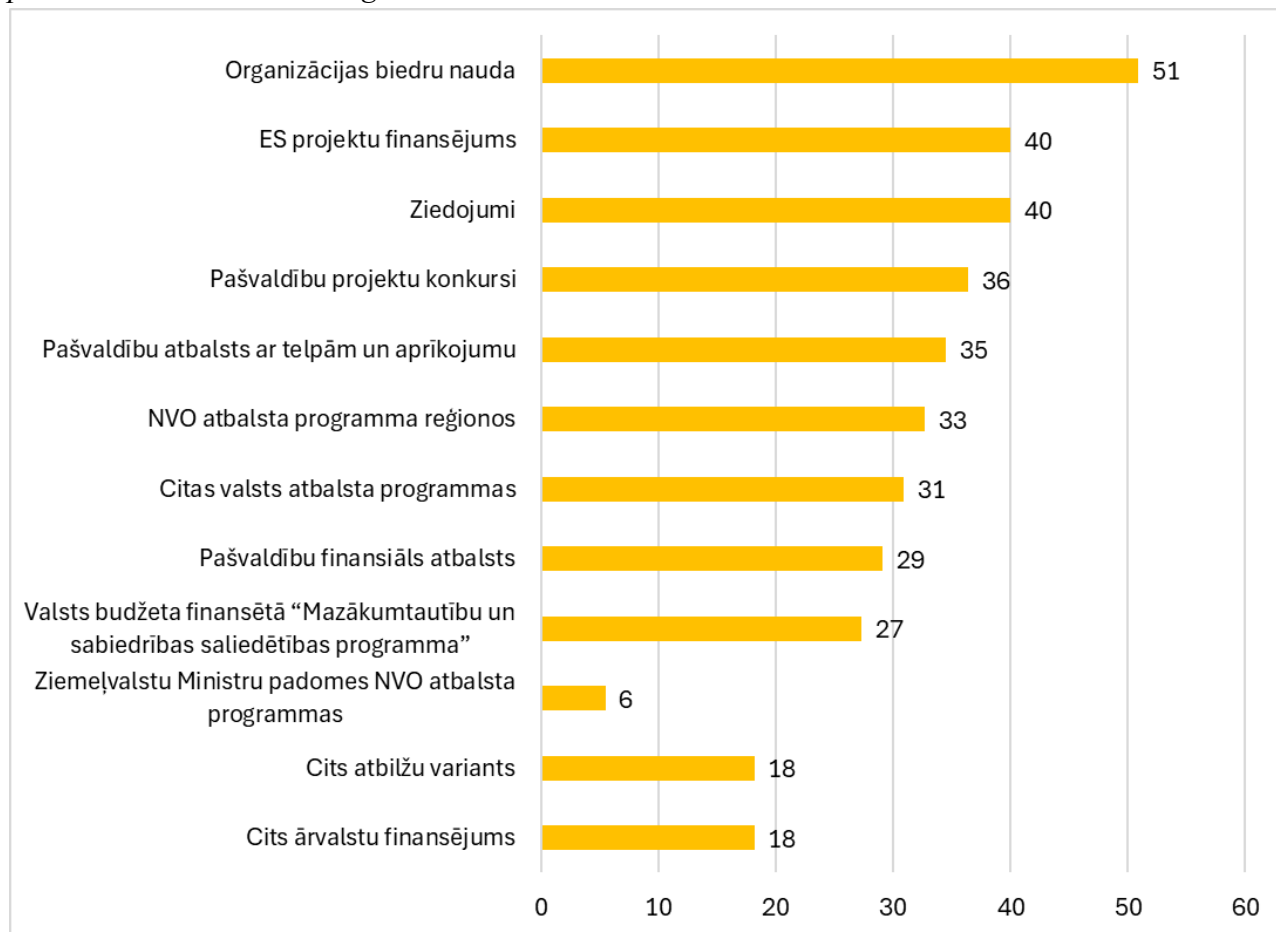
2.5. Mazākumtautību organizācijām pieejamie finanšu instrumenti laika periodā no 2020. līdz 2027.gadam

Lai iegūtu informāciju par mazākumtautību organizācijām pieejamajiem finanšu instrumentiem laika periodā no 2020. līdz 2027.gadam, izmantoti gan aptauju dati, gan veikta dokumentu analīze. Aptaujā NVO tika uzdots jautājums par to, kādi finanšu resursi vai finanšu instrumenti ir bijuši viņu rīcībā laika periodā no 2020. līdz 2024.gadam. Šāda pieeja tika izvēlēta, lai izvairītos no atbildēm “grūti pateikt”, jo NVO ir sarežģīti novērtēt, kādi finanšu līdzekļi būs tām pieejami pēc diviem vai trīs gadiem. Vispārīgs NVO finanšu resursu apkopojums ir pieejams 9. attēlā, un tas parāda, ka 51% organizāciju viens no finanšu avotiem ir organizācijas biedru nauda, 40% finanšu avoti veidojas no ziedojumiem.

9. attēls. Organizāciju finanšu resursi laika periodā no 2020. līdz 2024.gadam. %

Lūdzu, atzīmējiet, kādi finanšu resursi vai finanšu instrumenti ir bijuši Jūsu organizācijas rīcībā laika periodā no 2020. līdz 2024.gadam?

Vairāku atbilžu jautājums. % no visām aptaujātajām organizācijām, n=55.

Pievēršoties valsts un pašvaldību finansējumam, redzams, ka pašvaldību finansiālu atbalstu saņem 29% organizāciju (piemēram, Rīgas pilsētas pašvaldības gadījumā to var iegūt konkursa kārtībā, piesakoties īstenot projektus par noteiktām tēmām). 35% organizāciju no pašvaldības saņem arī atbalstu ar telpām un aprīkojumu. 33% organizāciju saņem finansējumu no NVO atbalsta programma reģionos. Citas valsts atbalsta programmas ir izmantojuši 31% aptaujāto organizāciju (starp tiem minēts Kultūras ministrijas konkursa kārtā saņemtais atbalsts, atbalsti mazākumtautību biedrībām, valsts budžeta līdzekļi atbalstam darbam ar ukraiņu civiliedzīvotājiem, Valsts Kultūrkapitāla fonds). Valsts budžeta finansējums "Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmā" ir saņēmušas 27% organizāciju. No ārvalstu finansējuma visnozīmīgākais ir ES projektu finansējums, ko saņēmušas 40% organizāciju. Saistībā ar ES finansējumu nosauktas šādas programmas: Erasmus+, ERAF, ESF, AMIF, Eiropas Savienības minoritāšu pārstāvniecības grantu programma, LEADER projektu konkursi, programma "Eiropas Solidaritātes korpus", programma "Creative Europe" un citi. Citu ārvalstu finansējumu saņēmušas 18% organizāciju, tur minēti tādi atbalstītāji kā ASV un Lielbritānijas dažādas programmas, piemēram, ASV vēstniecības mazo grantu programma darbam ar romu kopienu, kā arī Polijas un Lietuvas valsts finansējums.

Ziemeļvalstu Ministru padomes NVO atbalsta programmas finansējumu saņēmuši 6% aptaujāto organizāciju. Šeit īpaši izcelts ir Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalsts. Starp citiem atbilžu variantiem, ko

norādījuši 18% organizāciju, minētas tādas atbildes kā ieņēmumi no konsultācijām, iepirkumiem vai cita veida saimnieciskās darbības.

Attiecībā uz laika periodu no 2025. gada līdz 2027. gadam turpinājumā sniegts īss apkopojums par mazākumtautību NVO pieejamajiem līdzekļiem nevis no individuālu organizāciju perspektīvas, kas iegūta aptaujā, bet gan, balstoties uz dokumentu analīzi par to, kādi finansējuma avoti un mehānismi NVO varētu būt pieejami. Pirmkārt, NVO joprojām būs pieejami tādi finanšu avoti kā organizācijas biedru nauda un ziedojumi, kas atkarīgi no pašas organizācijas darbības pieejas un aktivitātes.

Otrkārt, daļai NVO joprojām būs pieejams pašvaldību atbalsts ar telpām un aprīkojumu, konkrētos gadījumos arī pašvaldību finansiāls atbalsts un iespēja piedalīties pašvaldību projektu konkursos. Šī atbalsta pieejamība gan atkarīga no konkrētās pašvaldības politikas NVO atbalstīšanā un arī finansiālajām iespējām. Piemēram, Rīgas dome katru gadu nodrošina šādus projektu konkursus: projektu konkurss iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības un savstarpējās sadarbības veicināšanai, projektu konkurss jauniebraucēju pilsoniskās līdzdalības veicināšanai, projektu konkurss apkaimju iniciatīvām iedzīvotāju līdzdalības un piederības veicināšanai, projektu konkurss aktivitātēm, kas veicina dažādu kultūru mijiedarbību, dažādības pieņemšanu, savstarpēju saprašanos un neiecietības mazināšanos; atbalsts NVO mazākumtautību kultūras identitātes saglabāšanai un popularizēšanai, tajā skaitā NVO pasākumiem un mazākumtautību amatiermākslas kolektīviem². Citās pašvaldībās gan mazākumtautību organizāciju skaits, gan arī pašvaldības sniegtais atbalsts ir lielākoties būtiski mazāks.

Treškārt, mazākumtautību organizācijām šajā periodā ir pieejams finansējums no tādām valsts programmām kā 1) Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma; 2) NVO fonds, kuras mērķis ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā. Jāatzīmē, ka NVO fonda konkursā palielināts vienam projektam maksimāli pieejamā finansējuma apmērs: mikroprojektiem līdz 13 000 EUR (2024.gadā bija 11 000 EUR), un makroprojektiem līdz 40 000 EUR (2024.gadā bija 36 000 EUR) un 80 000 EUR (2*40 000 EUR) makroprojektiem līdz 22 mēnešiem, kuru īstenošana paredzēta 2025.-2026.gadā.

No starptautiskajām programmām mazākumtautību NVO ir pieejami granti NVO programmā Baltijas jūras reģionam “Prosperous Future” (<https://www.ncmprosperousfuturegrants.org/>), kā arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programma, kuras mērķis ir sadarbības veicināšana starp Ziemeļvalstu un Baltijas valstu nevalstiskām organizācijām, pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un jaunu ilgtspējīgu iniciatīvu atbalstīšana (<https://norden.lv/lv/grantu-programmas/ziemelvalstu-un-baltijas-valstu-nvo-programma/>).

ES projektu finansējums mazākumtautību NVO potenciāli ir pieejams ES programmā “Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV, 2021-2027), kuras mērķis ir veidot un uzturēt atvērtu, demokrātisku, vienlīdzīgu un iekļaujošu sabiedrību, kuras attiecību pamatā ir tiesiskums. CERV programmas darbības virzieni ir:

- (1) Līdztiesība, tiesiskums un dzimumu līdztiesība – visa veida tiesību, nediskriminācijas principa un līdztiesības (t.sk., dzimumu līdztiesības) veicināšana; visu sabiedrības grupu integrācijas veicināšana;

---

² Baltic Institute of Social Sciences (2024). *Rīgas pilsētas Sabiedrības integrācijas pamatnostādņu 2019.-2024. gadam un tās īstenošanas rīcības plānu 2019.-2023. gadam izvērtējums*. Nav publiski pieejams.

- (2) Pilsoņu iesaistīšanās un līdzdalība – veicināt pilsoņu iesaistīšanos un līdzdalību ES demokrātisko attiecību veidošanā; veicināt zināšanu un pieredzes apmaiņu starp ES dalībvalstu pilsoņiem un veidot izpratni par kopējo Eiropas vēsturi;
- (3) Dafne – cīnīties pret dzimumvarmācību un varmācību ģimenēs, palīdzēt dzimumvarmācībā cietušajiem, t.sk. bērniem;
- (4) ES vērtības – aizsargāt ES vērtības, īpaši veicināt tādu ES vērtību kā plurālisms, nediskriminācija, tolerance, taisnīgums, solidaritāte, līdztiesība iedzīvināšanu; koncentrēties uz tiesību aizsardzību; stiprināt respektu pret likuma varu, veicināt demokrātisku dialogu, izsekojamību un labu pārvaldību; vairojot informētību par vērtībām un tiesībām, sniedzot finansiālu atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas vietējā, reģionālā un starptautiskā līmenī.

Sākotnējā informācija par aktuālajiem un plānotajiem CERV programmas projektu konkursiem ir pieejama KM mājas lapā: <https://www.km.gov.lv/lv/cerv-konkursi-0>.

Tām mazākumtautību organizācijām, kas darbojas jaunatnes un izglītības jomā, tajā skaitā, pieaugušo izglītības jomā, ir pieejami ERASMUS+ projektu konkursi (<https://www.erasmusplus.lv/>).

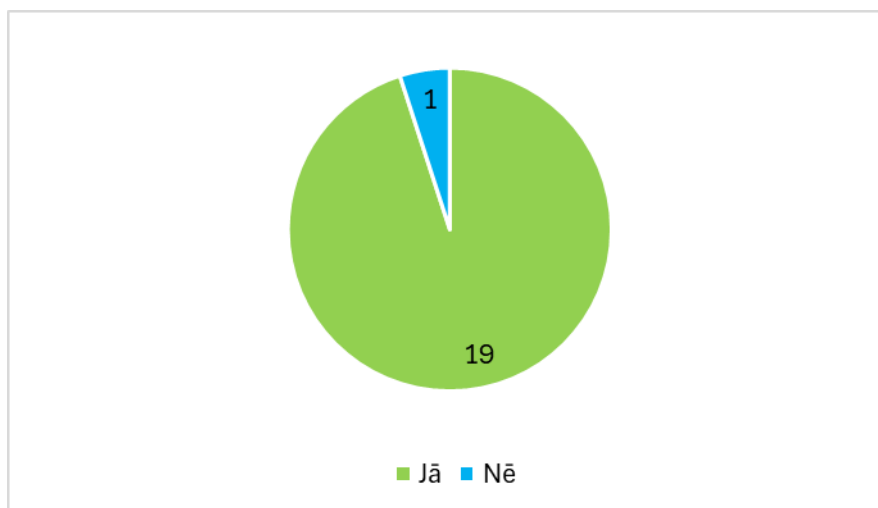
Atkarībā no darbības veida un kontaktu veidošanas prasmes, mazākumtautību NVO var būt sadarbības partneri arī citās ES programmās, kā arī ir iespējams piesaistīt finansējumu no dažādām ārvalstu vēstniecībām (piemēram, ASV, Lielbritānijas u.c.). Vienlaikus šie finansējuma avoti ir grūti prognozējami, jo lielākoties tie tiek izsniegti konkursa kārtībā kā granti noteiktām aktivitātēm.

2.6. Mazākumtautību vajadzības un to apzināšana

Lai atbildētu uz izvērtējumā izvirzīto jautājumu par to, vai NVO ir apzinājušas mazākumtautību vajadzības un intereses projekta pieteikuma gatavošanas laikā, projektu īstenošanai aptaujā tika uzdots atbilstošs jautājums. NVO aptaujas dati parāda, ka lielākā daļa aptaujāto NVO, kas ir īstenojušas programmas projektus, pieteikumu sagatavošanas posmā ir veikušas priekšizpēti un apzinājušas projekta mērķa grupas vajadzības un intereses (10. attēls).

10. attēls. Mazākumtautību vajadzību apzināšana projekta pieteikuma sagatavošanas laikā. NVO skaits

Vai sagatavojot pieteikumu, Jūs veicāt priekšizpēti un apzinājāt projekta mērķa grupas vajadzības un intereses?

No tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, $n=20$.

Aptaujātajām organizācijām tika lūgts arī paskaidrot, kā tās ir apzinājušas mērķa grupas vajadzības. Vairākas aptaujātās organizācijas norāda, ka tās labi pārzina mazākumtautību mērķa grupas vajadzības, jo visu laiku ikdienā ar tām strādā: “Strādājot ikdienā ar mazākumtautībām, tiek dzirdētas viņu vajadzības”. Tāpat NVO norāda, ka mazākumtautību vajadzības un intereses viņi apzina, kontaktējoties ar savas biedrības locekļiem:

“Biedrības redzes lokā ir ļoti liels mazākumtautību pārstāvju skaits, ar kuriem izdevies izveidot labu kontaktu. Cilvēki dalās ar savām problēmām un interesēm un, pamatojoties uz šīm interesēm, bija izveidota programma”.

“Darbojamies interešu pārstāvniecības jomā, un regulārs darbs ar mērķa grupām palīdz izprast to vajadzības”.

“Mērķa grupas bija apzinātas, jo ik gadu jau strādājam ar mazākumtautību un saliedētības jautājumiem. Šajā gadījumā tie bija jaunieši no skolām, kurās mācās jaunieši, kuri ikdienā runā krievu vai citās svešvalodās”.

“Mērķa grupas vajadzības apzinātas ikdienas darbā un komunikācijā ar dažādu grupu pārstāvjiem”.

“Mēs šajā vidē strādājam jau 36 gadus”.

Vēl citi ir iepazinušies ar mazākumtautību problemātikai veltītiem pētījumiem. Vairāki aptaujātie arī norāda, ka ir veikuši aptaujas citu projektu ietvaros: “Veicām aptaujas, un, darbojoties citos projektos, izmantojām iegūto pieredzi”, “Mēs veicām aptauju uz ielām, devāmies veidot vides objektus, kuri atspoguļo apkaimes iedzīvotāju sajūtu. Kartējām iedzīvotāju paradumus”.

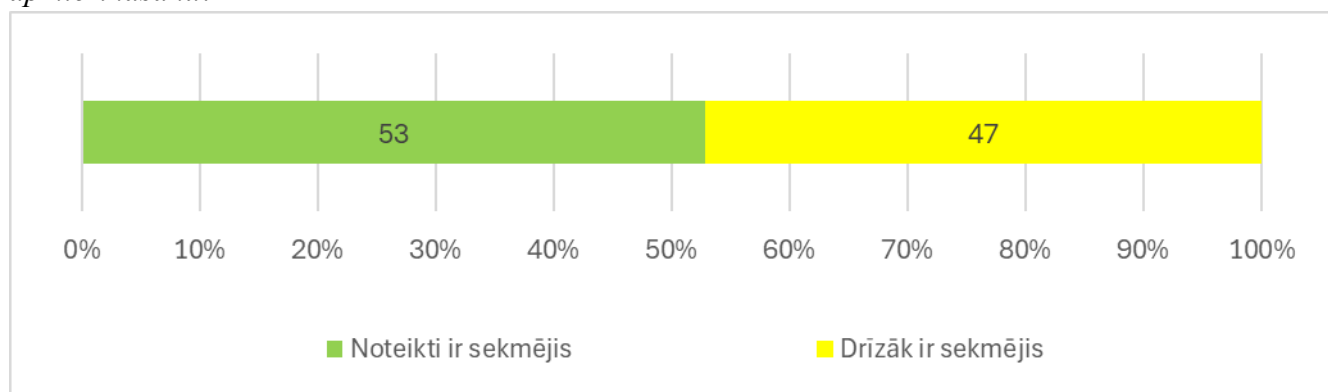
Ņemot vērā to, ka 2020. un 2021. gadā programmas mērķis bija veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā, NVO savos pieteikumos iesaistīja skolas. Tādēļ arī pieteikumu sagatavošanas posmā organizācijas noskaidroja skolu pedagogu viedokli par to, kā labāk organizēt darbu ar jauniešiem un tos iesaistīt. Šo pieredzi labi raksturi šāds izvērsts stāstījums:

“Mērķa grupas vajadzības apzinājām, ņemot vērā iepriekšējo pieredzi, organizējot pilsoniskās līdzdalības aktivitātes un nometnes. Analizējot dalībnieku sastāvu, pamanījām, ka mazākumtautību pārstāvji un skolēni no noteiktām skolām bieži nepiedalās aktivitātēs. Lai labāk izprastu šo situāciju, mēs uzrunājām skolu vadību un atbalsta personālu, lai pārrunātu iespējamus izaicinājumus un meklētu risinājumus. Pārrunās tika secināts, ka nepieciešams organizēt īpašas aktivitātes un projektus, kas veicinātu mazākumtautību pārstāvju socializēšanos un aktīvāku līdzdalību sabiedriskajās aktivitātēs”.

Kopumā nav pārsteigums, ka aptaujātās organizācijas uzskata, ka viņu īstenotais projekts ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu. 2022. un 2023. gada konkursos, kur Noslēgumu pārskatos ir jāatzīmē, cik lielā mērā ir sasniegti projekta mērķi, lielākā daļa projektu īstenotāju Noslēguma pārskatos ir atzīmējuši, ka projekta mērķis ir sasniegts pilnībā (16 no 18 projektu īstenotājiem).

Savukārt, aplūkojot aptauju datus, redzams, ka no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, 53% ir sniegušas atbildi “noteikti ir sekmējis” identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu un 47%, ka “drīzāk ir sekmējis” (11. attēls).

11. attēls. Īstenoto projektu vērtējums attiecībā uz mērķa grupu vajadzību apmierināšanu. %
Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu?

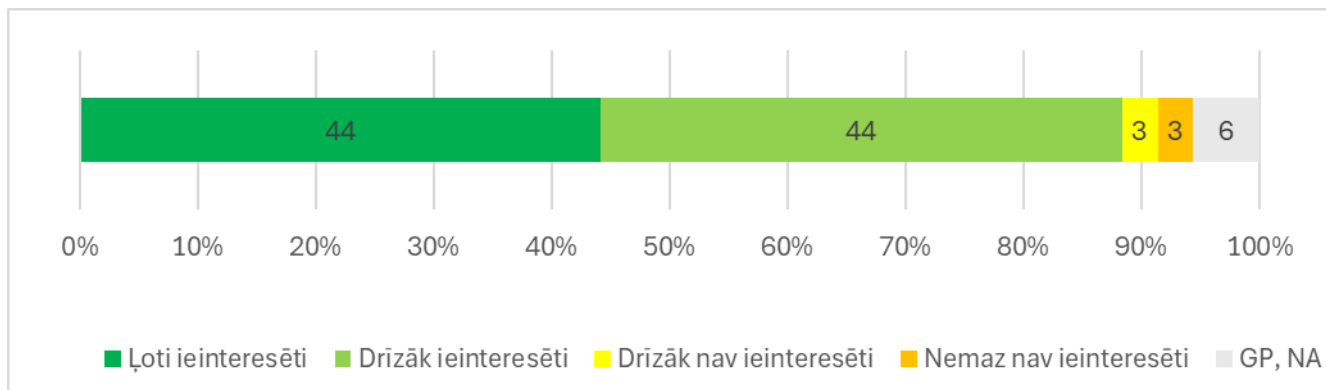
% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

2.7. Mazākumtautību interese iesaistīties projektu aktivitātes

Lai noskaidrotu, kāda ir mazākumtautību interese iesaistīties projektu aktivitātes, šāds jautājums tika uzdots arī veiktajā tiešsaistes aptaujā. Aptaujas rezultāti parāda, ka 44% aptaujāto mazākumtautību organizāciju uzskata, ka Latvijas mazākumtautību pārstāvji ir ļoti ieinteresēti piedalīties dažādās projektu aktivitātēs. Tikpat liels skaits jeb 44% uzskata, ka mazākumtautību pārstāvji ir drīzāk ieinteresēti piedalīties dažādās projektu aktivitātēs. Skeptiskāki šajā jautājumā ir 3% organizāciju, kas uzskata, ka mazākumtautību pārstāvji drīzāk nav ieinteresēti piedalīties dažādās projektu aktivitātēs, bet 3% uzskata, ka mazākumtautību pārstāvji nemaz nav ieinteresēti piedalīties dažādās projektu aktivitātēs (12. attēls).

12. attēls. Mazākumtautību pārstāvju intereses iesaistīties projektu aktivitātes vērtējums. %

Kā Jūs domājat, cik ieinteresēti ir Latvijas mazākumtautību pārstāvji piedalīties dažādās projektu aktivitātēs?

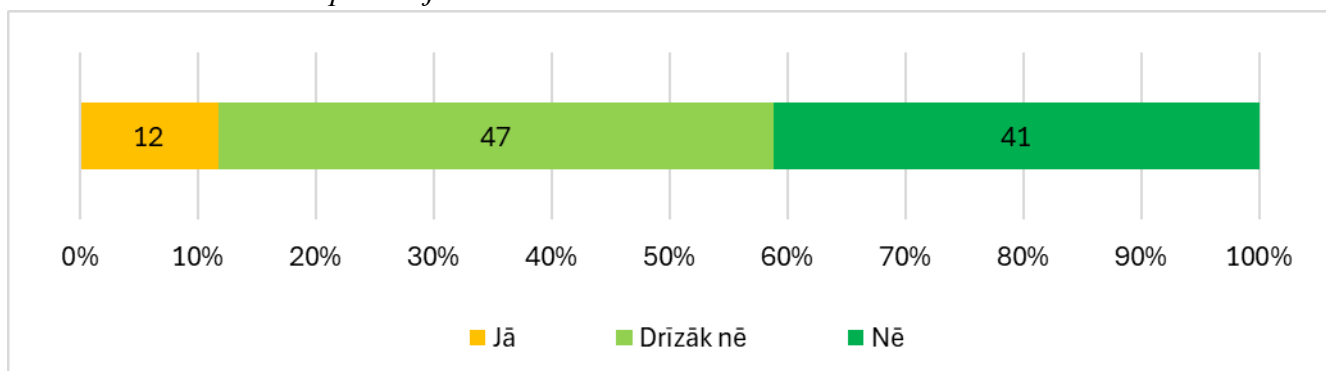
% no visām aptaujātajām organizācijām, n=55.

Vienlaikus dokumentu (projektu pieteikumu un noslēguma pārskatu) analīze liecina, ka, lai iesaistītu mērķa grupu pārstāvjus projektu aktivitātēs, ir nepieciešams ieguldīt darbu. Tātad lielākoties mazākumtautību pārstāvju dalība projektos nav uzskatāma gluži par pašiniciatīvu, bet gan par projekta aktivitāšu rezultātu, jo ir nepieciešams šo grupu pārstāvjus speciāli uzrunāt iesaistīties aktivitātēs (kā minimums informējot par šādu iespēju).

Aptaujā projektu īstenotājiem tika uzdots jautājums, vai viņu organizācija saskārās ar grūtībām nodrošināt to, ka projekta aktivitātēs piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju (kas ir viena no projektu konkursu prasībām). Aptaujas rezultāti parāda, ka lielākajai daļai projektu īstenotāju tas grūtības nesagādāja, jo atbildes “drīzāk ne” un “nē” veido 88%. Vienlaikus atsevišķām organizācijām tā bija problēma (13. attēls).

13. attēls. Vismaz puses mazākumtautību pārstāvju dalības projektā nodrošināšanas sarežģītības vērtējums. %

Vai Jūsu organizācija saskārās ar grūtībām nodrošināt to, ka projekta aktivitātēs piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju?

% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

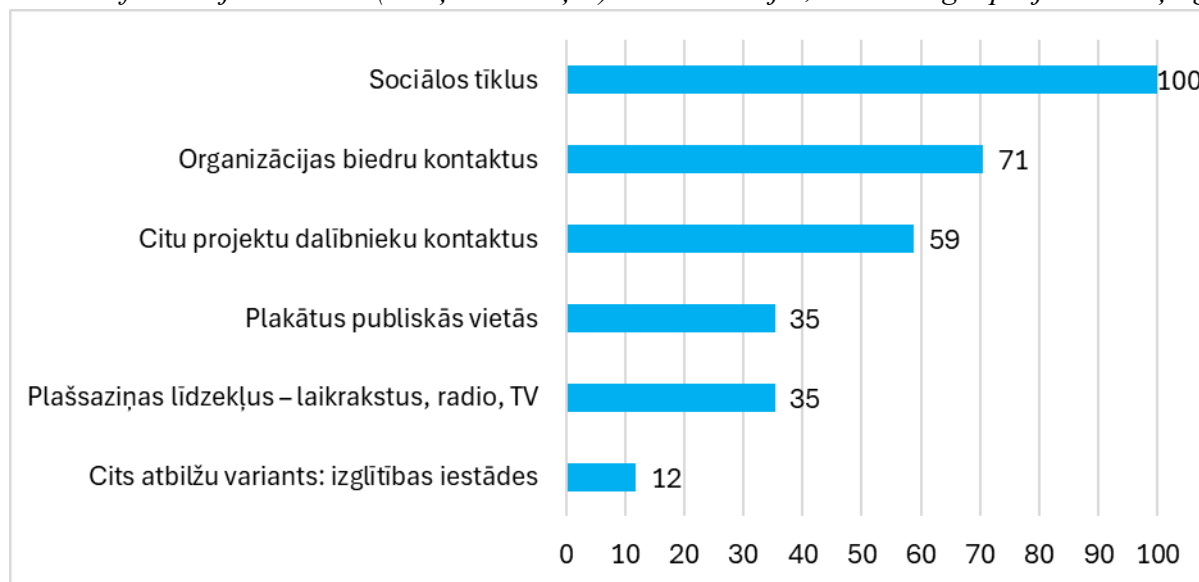
Kopumā var secināt, ka Latvijas iedzīvotāju līdzdalībai šāda tipa projektos, kas tiek īstenoti valsts budžeta finansētās programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” ietvaros, nav būtisku šķēršļu. Nav pamata uzskatīt, ka būtu grūtības iesaistīt pasākumos latviešu vai mazākumtautību bērnus, jauniešus vai viņu ģimenes, īpaši, ja ņem vērā to, ka projekti ir salīdzinoši nelieli un visi programmas projekti kopā gada laikā sasniedz vidēji divus līdz trīs tūkstošus unikālu personu (skatīt detalizētāk nodaļā 2.10. Projektos plānotās un sasniegtās mērķa grupas).

Sasniedzamības ziņā šīs mērķa grupas nav uzskatāmas par sarežģītām, salīdzinot, piemēram, ar ilgstošiem bezdarbniekiem, personām, kas cietušas no vardarbības un tml. Tomēr var atzīmēt, ka projekti ir saskārušies ar grūtībām ilgstoši piesaistīt projekta aktivitātēm vienu un to pašu personu grupu, piemēram, nodrošināt to, ka 10 ģimenes piedalīsies visās projekta aktivitātēs un būs pārstāvēti visi ģimenes locekļi. Šis aspekts NVO ir jāņem vērā, plānojot jaunus projektus, tāpat ir jārespektē aktivitāšu dalībnieku brīvprātības princips, proti, dalība projektā nedrīkst tikt noteikta kā pienākums, tai jābūt personīgai interesei.

2.8. Informācijas kanāli mazākumtautību pārstāvju iesaistīšanai projektu aktivitātes

Atbildes uz aptaujas jautājumu par to, kādus informācijas kanālus (saziņas līdzekļus) projektu īstenotāji izmantoja, lai sasniegtu projekta mērķa grupu, parāda, ka pilnīgi visas aptaujātās organizācijas, kas saņēmušas finansējumu un īstenojušas projektus, mērķa grupas sasniegšanai ir izmantojušas sociālos tīklus. Otrā visbiežāk minētā atbilde ir “organizācijas biedru kontaktus” (14. attēls). Vairāk nekā puse organizāciju izmantojušas arī citu projektu dalībnieku kontaktus. Aptaujas dalībniekiem tika lūgts arī precizēt, kādus sociālos tīklus viņi ir izmantojuši, un sniegtās atbildes parāda, ka tie ir šādi: Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, TikTok, WhatsApp, Telegram un organizāciju mājas lapas. Jānorāda, ka dokumentu analīze parāda, ka nozīmīgs kanāls mazākumtautību jauniešu iesaistīšanai projektos bija izglītības iestādes, bet aptaujā, iespējams, šis atbilžu variants nav tik bieži izplatīts, jo projektu īstenotāji ne vienmēr izglītības iestādes saista ar informācijas kanāliem, un šāda atbilde starp atbilžu variantiem nebija piedāvāta.

14. attēls. Informācijas kanāli mazākumtautību pārstāvju iesaistīšanai projektu aktivitātes. %
Kādus informācijas kanālus (saziņas līdzekļus) Jūs izmantojāt, lai sasniegtu projekta mērķa grupu?

Vairāku atbilžu jautājums. % no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

Ne tikai projektu īstenotājiem, bet visām aptaujātajām organizācijām tika uzdots jautājums atvērtā formā par to, kā tās iesaista mazākumtautību pārstāvjus savu projektu aktivitātēs. Sniegtās atbildes atklāj, ka mazākumtautību pārstāvji tiek iesaistīti gan aktīvā formātā (piedalīties, piemēram, darbnīcās,

meistarklasēs, sporta nodarbībās, spēļu vakaros, amatiermākslas kolektīvos), gan arī pasīvos veidos (kā skatītāji vai apmeklētāji koncertiem, pasākumiem, ekskursijām, festivāliem, izstādēm). Bērni un jaunieši tiek iesaistīti dažādos konkursos un pasākumos, izmantojot sadarbību ar skolām. Savukārt, seniori tiek uzaicināti, sadarbojoties ar bibliotēkām un senioru biedrībām. Informēšana par pasākumiem lielākoties notiek, izmantojot sociālos tīklus, biedru telefonus, arī e-pastus, lai sasniegtu citas organizācijas, kā arī izvēloties projekta aktivitātēm vietas, kur jau tā raksturīgi pulcēties mazākumtautību iedzīvotājiem: “Organizējam aktivitātes uz vietām, viņu kopienās. Tas būtiski atvieglo iesaisti”. Lielākās grūtības sasniegt mazākumtautību pārstāvjus ir lauku teritorijās, kur viņu ir skaitliski maz, vienlaikus “lauku ciemata iedzīvotāji ir savstarpēji saistīti, problēmas starp dažādām tautībām nav tik asas”. Vēl starp atbildēm jāizceļ viedoklis, ka dažādajos pasākumos piedalās tikai aktīvie dalībnieki, un tos, kas nekur nepiedalās, arī nevar pierunāt piedalīties.

Savukārt, aptaujāto organizāciju pārstāvju atbildes uz jautājumu, kādi ir potenciāli labākie informācijas kanāli mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu sasniegšanai, liecina, ka organizāciju pieredzes un viedoklis ir atšķirīgs. Ir tie, kas viennozīmīgi par labākajiem informācijas kanāliem mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu sasniegšanai uzskata dažādus sociālos tīklus – Facebook, Instagram, YouTube, TikTok, WhatsApp. Savukārt citi norāda, ka visefektīvākā ir personīga uzrunāšana. Šīs viedokļu atšķirības, iespējams ir saistītas gan ar to, ka bērni, jaunieši un viņu ģimenes ir arī atšķirīgas mērķa grupas, gan arī to, ka mērķa grupas sasniegšanai var būt dažādi uzdevumi. Ja uzdevums ir informēt par kādu pasākumu, tad piemērotāki informācijas kanāli ir sociālie tīkli. Savukārt, ja uzdevums ir motivēt kādu iesaistīties pasākumā, efektīvāka pieeja varētu būt personīga uzrunāšana: “Kontakti - personīgi. Jo vislabāk uztver personīgā sarunā nodotu informāciju”; “Individuāla pieeja un tieša uzrunāšana – apmeklējot ģimenes vai skolas”. Skolu jauniešus noteikti vieglāk ir sasniegt, sadarbojoties ar izglītības iestādēm: “Skolas un izglītības iestādes – sadarbojoties ar pedagogiem un administrāciju, lai informētu par iespējām”. Lai sasniegtu bērnus un pusaudžus, aptaujas dalībnieki iesaka izmantot Instagram un TikTok. Savukārt, pieaugušos, ģimenes varētu būt iespējams sasniegt apkaimju un pašvaldību Facebook lapās. Būtiski, ka jāņem vērā mērķa grupu dažādība, nepieciešamība izmantot vairākus informācijas kanālus un mērķis, ar kādu šī konkrētā mērķa grupa tiek uzrunāta.

2.9. Pieteikto un īstenoto projektu aktivitāšu raksturojums

Lai iegūtu informāciju par projektiem raksturīgākajām aktivitātēm, tika veikta projekta pieteikumu un noslēgumu dokumentu kodēšana un analīze, jo projekta pieteikumu dokumenti sniedza informāciju par iesniegtajiem projektiem un tajos plānotajām aktivitātēm. Savukārt noslēguma ziņojumi sniedza detalizētu informāciju par projektos īstenotajām aktivitātēm. Nav pārsteigums, ka lielākā daļa gan pieteikto, gan īstenoto projektu piedāvāja dažāda veida izglītojošus pasākumus (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.). Šāda pieeja izrietēja gan no projektu konkursu mērķa grupām, gan arī konkursu nosacījumiem, jo, piemēram, 2020. un 2021. gada konkursos jau bija arī izveidots ieteicamo pasākumu un aktivitāšu uzskaitījums, kas lielākoties visas ir uzskatāmas par izglītojoša rakstura aktivitātēm. Jāatzīmē, ka tajos gadījumos, kad starp vairākām izglītojoša rakstura aktivitātēm, viena no aktivitātēm ir kāda cita veida, piemēram, svētku svinēšana, arī tad kā pamata aktivitātes veids tika atzīmēts kods “Izglītojoši pasākumi (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.)”. Savukārt kods “Svētku svinēšana” tika izmantots tajos gadījumos, kad tā patiešām bija galvenā vai centrālā projekta aktivitāte. Līdzīgi tas attiecas arī uz citiem kodiem.

Kopumā kā tendence ir vērojams tas, ka, jo daudzveidīgāks pasākumu klāsts, kas apzīmēts ar kodu “Izglītojoši pasākumi (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.)”, jo lielākas izredzes projektam bija iegūt finansējumu, salīdzinājumā ar tiem projektiem, kuri piedāvāja tikai vienas no metnes organizēšanu vai tikai sporta pasākumus (9. tabula).

9. tabula. Pieteikto un īstenoto projektu aktivitāšu veidi 2020.-2023. gada projektu konkursos

Aktivitāšu veidi	Visi iesniegtie projektu pieteikumi	Atbalstītie un īstenotie projektu pieteikumi
Izglītojoši pasākumi (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.)	44	25
Svētku svinēšana	3	2
Pasākumi brīvā dabā (ekskursijas, pārgājieni, orientēšanās)	4	1
Nometnes rīkošana	6	1
Pētījums	2	1
Sporta pasākumi	4	0
Latviešu valodas sarunas klubi	1	0
Atbalsta pasākumi ukraiņu ģimenēm kara traumas mazināšanai	1	0
Publicitātes pasākumi (video un mediju programmas)	3	0
Kopā:	68	30

Padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem atklāj, ka bija arī tādi projekti, kuros pasākumu dalībnieki tik atsaucīgi pieņēma projekta ideju un piedāvātās aktivitātes, ka papildināja tās vēl ar savām iniciatīvām (konkrētajā piemērā, kultūras aktivitātēm un noformējumu), un tas visiem sniedza vēl papildu gandarījumu:

“Mums nebija liels projekts. Tajā nebija ļoti daudz aktivitāšu. Tie bija četri semināri pa kopianām un divi sadarbības pasākumi. Šie sadarbības pasākumi tiešām izdevās. Viens bija tāds latvisks gan teritorijas ziņā, gan satura ziņā. Tā bija novembra derība, valsts svētki, Lāčplēša diena. Mēs ļoti piedomājām pie vizuālā noformējuma, pie pasākumu kopuma. Lai būtu latvisko svētku atmosfēra. Otrs pasākums bija Meteņu tradīcijas un februāru slāvu tradīcijas. Arī ārkārtīgi skaists un izdevies pasākums. Ļoti iepriecināja tas, ka krievvalodīgās kopienas tā ieguldījās pasākuma vizuālajā noformējumā – galda klājumā. Un daudz kas tika iekļauts tāds, kas nebija iepriekš plānots – izstādes, koncerts. Cilvēki ārkārtīgi ņēma pretī piedāvāto, un mums pašiem bija milzīgs gandarījums”.

Padziļinātās intervijas arī atklāj, ka dalībniekiem visvairāk patīk tādi pasākumi kā radošas darbnīcas vai meistarklases, kā arī ekskursijas vai izbraukumi brīvā dabā. Mazāka interese cilvēkiem ir piedalīties pasākumos, kuros ir jāsaka savs viedoklis, jāpiedalās diskusijā.

Izpētot projektu pieteikumus un noslēgumu ziņojumus, jāatzīmē, ka projektiem nav raksturīgs piedāvāt kaut ko ļoti inovatīvu, jo iepriekšējās pieredzes apraksts parāda, ka līdzīgi projekti jau ir tikuši īstenoti. No otras puses, ja kāda organizācija ir atradusi tādas darba metodes, kas labi darbojas, un piedāvā aktivitātes, kas cilvēkiem patīk, tas arī ir ļoti labs sasniegums, jo pasākumu dalībnieki jau mainās.

Projektu noslēgumu ziņojumu analīze liecina, ka kopumā organizācijām ar pieredzi ir izveidojies savs starpinstitucionālās sadarbības tīkls, kas balstās abpusējā interesē sadarbīties un pozitīvā iepriekšējā pieredzē. Redzams, ka organizācijas projektu īstenošanā ļoti sekmīgi sadarbojas gan ar izglītības iestādēm, gan bibliotēkām, gan kultūras centriem, gan pašvaldībām, gan citām NVO.

2.10. Projektos plānotās un sasniegtās mērķa grupas

Lai iegūtu informāciju par projektos plānoto un sasniegto mērķa grupu skaitliskajiem raksturojumiem, tika veikta īstenoto projektu pieteikumu un noslēgumu dokumentu kodēšana un analīze, kas ļāva salīdzināt, cik lielā mērā projekti ir sasnieguši iecerēto mērķa grupu. Kodēšanu bija iespējams veikt tikai kopējo rādītāju aspektā nevis pa atsevišķām mērķa grupām, jo dažādos konkursos ir izmantota atšķirīga plānotās un sasniegtās mērķa grupas uzskaites sistēma, atšķiras mērķa grupas, kā arī projektu īstenošana ne vienmēr konsekventi ievēroja pārskatāmas atskaitīšanās principus. Vienlaikus jāuzsver, ka projektu īstenošana kopumā ir centušies ievērot to, lai nodrošinātu principu, ka projektu aktivitātēs vienlaikus piedalās vienāds skaits mazākumtautību un latviešu mērķa grupas pārstāvju. Vēl jānorāda, ka kodēšanā pamatā ņemti vērā rādītāji, kas saistīti ar personiski iesaistītu mērķa grupu uzskaiti, iespēju robežās neuzskaitot tādus rādītājus kā projektā sagatavotu video skatītāju skaits, jo šie rādītāji rada lielu ietekmi uz sasniegtās mērķa grupas skaitu.

Projekta dokumentu kodēšanas rezultāti (10. tabula) parāda, ka kopumā četros gados bija paredzēts sasniegt 6068 dažādu mērķa grupu pārstāvjus (unikālas personas), bet izdevies sasniegt ir 7140 personas. Kā parāda citi projekta rādītāji, kopumā projektu skaits, kur pārsniegts plānotais mērķa grupas skaits, ir 20 projekti no 30, bet tādu projektu, kur tas nav sasniegts, ir 7 projekti. Kopumā tas parāda, ka projektu īstenošana ir sekmīgi sasnieguši plānoto aktivitāšu mērķa grupu un kopumā sasniegto personu skaits ir lielāks nekā plānots. Ņemot vērā to, ka projektu aktivitātēs kopumā līdzīgi tika iesaistīti gan latvieši, gan Latvijas mazākumtautības, projekti kopumā ir veicinājuši sadarbību starp mazākumtautībām un latviešiem.

10. tabula. Projektos plānotās un sasniegtās mērķa grupas skaits pa gadiem

Konkursu īstenošanas gadi	Plānotais mērķa grupas skaits	Sasniegtais mērķa grupas skaits	Projektu skaits, kur nav sasniegts plānotais mērķa grupas skaits	Projektu skaits, kur pārsniegts mērķa grupas skaits
2020. gads	1387	1383	2	3
2021. gads	649	732	2	2
2022. gads	1927	2128	3	6

2023. gads	2105	2897	0	9
Kopā	6068	7140	7	20

Arī padziļinātajās intervijās ar projektu īstenotājiem izskanēja aktivitāšu organizētāju gandarījums un pat pārsteigums par to, ka cilvēki tik atsaucīgi nāca un piedalījās dažādos pasākumos un gaida atkal jaunus pasākumus: “Kas Jūs šajā projektā visvairāk pārsteidza? - Tieši dalībnieku skaits, jo mēs rakstījām minimālo dalībnieku skaitu. Bet dalībnieki tik nāca un nāca. Mums dažās aktivitātes bija gandrīz vai divas reizes vairāk cilvēku. Ir interese, un viņiem patīk kaut ko jaunu iemācīties un uzzināt. Var teikt, ka visām paaudzēm patīk”.

2.11. Īstenotie projekti – labās prakses piemēri

Labās prakses piemēri projektu aktivitāšu ilustrācijai tika atlasīti, balstoties gan uz dokumentu analīzi (pieteikumu un noslēgumu ziņojumu izpēti), gan padziļinātajām intervijām ar projektu īstenotājiem. Galvenie kritēriji izvēlēto projektu atlasē bija šādi: 1) veiksmīga projekta īstenošana, nodrošinot visas plānotās aktivitātes un sasniedzot plānotās mērķa grupas; 2) projektā īstenotas oriģinālas aktivitātes; 3) projekti pārstāv dažādus reģionus; 4) projekti īstenoti programmā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” 2020.-2023. gadā.

Kopumā kā labās prakses piemēri tika izvēlēti pieci projekti, kuru īss apraksts sniegts turpinājumā.

Projekta nosaukums: “Mēs dzīvojam Latvijā”

Projekta numurs: 2023.LV/MTSP/01

Projekta īstenotājs: Biedrība “Sadarbības platforma”

Projekta īstenošanas vieta un laiks: Bolderāja, Rīga un Rēzekne, Latgales reģions. 15/11/2023 - 31/05/2024

Projektā īstenotās aktivitātes: Galvenās projekta aktivitātes bija (1) lomu spēle par toleranci, kas deva dalībniekiem iespēju labāk iepazīt savas un citu vērtības, uzskatus un attieksmi par jutīgiem tematiem; (2) uzvedums - skečs “Mēs dzīvojam Latvijā”, ko sagatavoja Rēzeknē un pēc tam rādīja arī Bolderājā; (3) trīs tautu kultūrizglītojošās pēcpusdienas (latviešu, slāvu un vācu), kas tika organizētas Bolderājā, un sekmēja dažādu kultūru iepazīšanu; (4) animācija “Draudzējamies Latvijā”, kur bērni strādāja pie uzdevuma ar animācijas palīdzību parādīt, kā, viņuprāt, Latvijā kopīgi dzīvo dažādu tautību pārstāvji; (5) projekta noslēguma pasākums.

Labā prakse: Projekts ir labās prakses piemērs, jo nodrošināja interesantus pasākumus, kuros piedalījās gan latviešu, gan mazākumtautību bērni, jaunieši un viņu ģimeņu pārstāvji. Kopumā tika sasniegti 150 bērni un jaunieši un 432 viņu ģimenes locekļi un citi skatītāji. Salīdzinot ar citiem īstenotajiem projektiem, tas ir liels sasniegtās mērķa grupas skaits. Projektā labā prakse bija saskarsmē lietot galvenokārt latviešu valodu.

Mērķa grupas un sabiedrības kopumā ieguvums no projekta:

Projekta mērķa grupas bija latviešu un mazākumtautību bērni, jaunieši un viņu ģimenes. Viena no galvenajām projektā definētajām mērķa grupām bija mazākumtautību pārstāvji, kuru ģimenes valoda ir krievu valoda. Projekts veicināja sabiedrības saliedētību, jo projekta aktivitātēs Latvijas iedzīvotāji no dažādām etniskajām grupām darbojās kopā, izrādot cieņu un

sapratni viens pret otru. Projekts veicināja arī latviešu valodas zināšanas un ikdienas lietošanas prasmes, jo projektā visas aktivitātes pamatā notika latviešu valodā, tikai nepieciešamības gadījumā nodrošinot tulkojumu krievu valodā, lai mērķa grupas pārstāvji saprastu runāto. Projekts veicināja mazākumtautību pārstāvju, kuru ģimenes valoda ir krievu valoda, integrāciju latviešu sabiedrībā, kā arī savstarpējo toleranci un kultūras apmaiņu, jo projekta dalībnieki iepazinās gan ar latviešu, gan vairāku mazākumtautību kultūru, iesaistot pašus dalībniekus dažādu kultūras tradīciju pētīšanā.

Projekta nosaukums: **“Vienotība dažādībā”**

Projekta numurs: **2023.LV/MTSP/15**

Projekta īstenotājs: **Biedrība “Patvērums ģimenei”**

Projekta īstenošanas vieta un laiks: **Liepāja, Kurzemes reģions, 01/12/2023 - 31/05/2024**

Projektā īstenotās aktivitātes: Galvenās projekta aktivitātes bija (1) fizisko aktivitāšu nodarbības (sešas); (2) kulinārijas aktivitātes (trīs); (3) ķermeņa skrubja pagatavošanas meistarklase; (4) ziepju izgatavošanas meistarklase; (5) latviešu valodas sekmēšanas aktivitātes (sapņu dēļa izveide; latviešu valodas diena); (6) prezentēšanas prasmju un publiskās runas treniņš - video kameras un publikas priekšā; (7) aktieru mākslas sekmēšanas aktivitāte; (8) galda spēļu vakars; (9) aktivitātes bērniem vecuma grupā līdz 9 gadi (ieskaitot); (10) ģimeņu kopīgais brauciens uz Bernātiem. Projekta dalībnieki visieinteresētākie bija piedalīties meistarklasēs un kopīgā braucienā.

Labā prakse: Izmantojot daudzveidīgas un interesantas neformālās izglītības aktivitātes projekts sekmēja Liepājas mazākumtautību un latviešu ģimeņu saliedētību, latviešu valodas nostiprināšanu saskarsmē, kā arī mazākumtautību iesaisti pilsētā un valstī notiekošajos kultūras, politiskajos un sociāli - ekonomiskajos procesos un sabiedriskajā dzīvē kopumā. Kopumā tika sasniegti 112 mērķa grupas pārstāvji.

Mērķa grupas un sabiedrības kopumā ieguvums no projekta:

Projekts palīdzēja mazākumtautību ģimenēm no Liepājas efektīvāk iekļaut savā ikdienā latviešu valodu, stiprinot viņu piederību gan pilsētai, gan Latvijas valstij, kā arī sekmējot viņu iesaisti Latvijā notiekošajos kultūras un pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs. Projekts veicināja sapratni, sadarbību un līdzās pastāvēšanu, kā arī mazināja pastāvošos negatīvos stereotipus. Daļa no projekta dalībniekiem bija ukraiņi, kas, bēgot no kara, ir nesen iebrukuši Latvijā. Projekts sekmēja viņu integrāciju Liepājā, latviešu valodas apguvi un sniedza pozitīvas emocijas.

Projekta nosaukums: **Kultūras maratons: Vācija un Latvija ar visām maņām**

Projekta numurs: **2023.LV/MTSP/20**

Projekta īstenotājs: **Biedrība “ERFOLG”**

Projekta īstenošanas vieta un laiks: **Daugavpils, Latgales reģions. 01/11/2023 - 31/05/2024**

Projektā īstenotās aktivitātes: Galvenās projekta aktivitātes bija (1) neformālās izglītības skola mazākumtautībām un latviešiem “Bērnu universitāte KINDERUNI”, kur nodarbības notika

skolēnu brīvlaikā; (2) Pasākumu cikls “Virtuve, kas runā...” sniedza iespēju iepazīt latviešu un vāciešu virtuvi, iesaistoties latviešu un vāciešu ēdienu gatavošanas meistarklasēs, lasot senas pavārgrāmatas un apspriežot dažādu recepšu izcelsmi; (3) Neformālās izglītības pasākums “Neimanis var iedvesmot” sniedza iespēju uzzināt par baltvāciešu arhitekta un mākslas zinātnieka V. Neimana veikumu Latvijā; Izglītojoši-informatīva kalendāra “Vilhelms Neimanis: izcils piemērs latviešu un vāciešu sadarbībai” izdošana; (4) neformālās izglītības pasākumi mazākumtautību ģimenēm “Stāsti ziedu valodā” sniedza iespēju uzzināt par ievērojamiem botāniķiem Reinholdu Kupferu un Jāni Ilsteru, uzzināt par ziedu simbolisko nozīmi un ziediem folklorā (tautas dziesmās, pasakās, mīklās) un piedalīties ziedu gleznošanas meistarklasē; (5) pasākums “Mans veltījums Latvijai ziedu valodā”, kur Latvijas neatkarības atjaunošanas dienā 4. maijā tika izveidota Latvijai veltīta puķu dobe.

Labā prakse: Projekts īstenoja interesantu pieeju – iepazīstināt ar dažādu kultūru paražām, izmantojot vairākas sajūtas un maņas: garšu, dzirdi, tausti, redzi un ožu. Kopumā tika sasniegti 780 mērķa grupas pārstāvji (mazākumtautības – krievi, baltkrievi, vācieši, poļi, ukraiņi – un latvieši - bērni un jaunieši, ģimenes). Salīdzinot ar citiem īstenotajiem projektiem, tas ir liels sasniegtās mērķa grupas skaits.

Mērķa grupas un sabiedrības kopumā ieguvums no projekta:

Projekts iepazīstināja Daugavpils pilsētas un novada bērnus, jauniešus, pieaugušos ģimenes locekļus un citus interesentus ar vāciešu un latviešu kultūru, veicinot sabiedrības izpratni par kultūru daudzveidību un to vietu pilsētas daudznacionālajā vidē. Kopīga darbošanās, piemēram, ēdienu gatavošanas darbnīcās, sekmēja latviešu un mazākumtautību saliedētību.

Projekta nosaukums: “Derība ar savu zemi”

Projekta numurs: 2022.LV/MTSP/4

Projekta īstenoātājs: Biedrība “Ūdenszīmes”

Projekta īstenošanas vieta un laiks: Sēlija, Latgales un Zemgales reģions, 01.08.2022. - 28.02.2023.

Projektā īstentās aktivitātes: Galvenās projekta aktivitātes bija (1) Apmācību semināri četrās kopienās, kas risināja šādas tēmas: pašvaldību un valsts funkcijas; kā mēs varam sasniegt savu pašvaldību un valsti; darba grupa “Kā formulēt savas vajadzības un padarīt tās saprotamas?”; kopienas pārstāvju viedokļi un redzējums par savas kopienas identitāti, tās simboliem, vēlamajiem attīstības virzieniem, iespējām sadarbībā ar pašvaldību. (2) Identitātes paletes četrām kopienām, kas ietver kopienas unikalitātes un identitātes identificēšanu, kā arī kopienas identitātes zīmes koncepta, apraksta un skices sagatavošanu; (3) Videosīzeta “Es stāstu par savu kopienu” sagatavošana, ko veidoja kopienas jaunieši un kurā ir stāsts par četrām kopienām. (4) Kopienas sadarbības pasākums “Novembra derība”, kas notika tradicionālo novembra svētku tematikā. (5) Kopienas sadarbības pasākums “Gada gaisma austrumos”, kura norise tika veidota slāvu un baltu tautām līdzīgo kalendāro svētku Meteņu/Masļeņicas noskaņās.

Labā prakse: Projekts ir interesants ar to, ka vērsts uz Sēlijas iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības attīstīšanu, identitātes stiprināšanu un sadarbību starp dažādām, tajā skaitā, austrumu un pierobežas kopienām, kurās dzīvo etniskās mazākumtautības, veicinot sadarbību starp etniski

dažādām lauku kopienām. Kopumā projektā tika sasniegti 164 mērķa grupas pārstāvji, galvenokārt, lauku iedzīvotāji.

Mērķa grupas un sabiedrības kopumā ieguvums no projekta:

Ņemot vērā to, ka projektā piedalījās Sēlijas iedzīvotāji no ļoti daudzām un dažādām Sēlijas kopienām, projekts ir sekmējis Sēlijas iedzīvotāju identitātes stiprināšanu un sadarbību starp šīm kopienām. Projektā piedalījās dalībnieki no šādām vietām: Pašulienes kopienas, Salienas kopienas, Kaplavas kopienas, Eglaines kopienas iedzīvotāji, Vecsalienas/Červonkas kopienas, Medumu kopienas, Demenes kopienas, Ilūkstes kopienas, Subates kopienas, Bebreņu kopienas, Kaldabruņas kopienas, Viesītes kopienas, Sēlpils kopienas, Elkšņu kopienas, Rites kopienas, Sunākstes kopienas, Ērberģes kopienas, Dignājas kopienas, Zasas kopienas un Birķineļu kopienas. Projektā tika stiprināta sadarbība starp etniskajām grupām un Sēlijas vēsturiskās zemes ideja.

Projekta nosaukums: “Kopā varam un darām”

Projekta numurs: 2022.LV/MTSP/9

Projekta īstenotājs: Biedrība “Jelgavas nacionālo kultūras biedrību asociācija”

Projekta īstenošanas vieta un laiks: Jelgava, Zemgales novads, 08/08/2022 - 30/11/2022

Projektā īstenotās aktivitātes: Galvenās projekta aktivitātes bija (1) Zaļās krāsas diena mežā, kur notika izglītojošs pārgājiens par dabas aizsardzības un veselīgas vides tēmu. (2) Dzeltenās krāsas diena lauku sētā, kur dažādu tautību skolēni kopīgi līdzdarbojās, iepazīstot latviešu tautas kultūru un tradīcijas. (3) Oranžās krāsas diena ar orientēšanās sacensībām, stafetēm un stāstiem pie ugunskura. (4) Violetās krāsas dienas Jelgavā, kur skolēni gatavoja nelielas dāvanīņas senioriem, aktivitātes noslēgumā notika brauciens uz Valsts sociālas aprūpes centru “Zemgale”. (4) Brūnās krāsas dienas, kuru laikā skolēni gatavoja fotoizstādi “Es esmu Latvija”. (5) Pelēkās krāsas diena kopā ar Zemessardzes 52. kaujas atbalsta bataljonu, veicot ar Lāčplēša dienu saistītas aktivitātes. (6) Zilās krāsas diena, kura tika veltīta ūdenim un notika ekskursija uz uzņēmumu “Jelgavas ūdens”; (7) Sarkanās un baltās krāsas diena – noslēguma pasākums, kur programmā tika iekļauta informācija par paveiktajām aktivitātēm, piedalījās vēsturnieks Miks Vilnis un mūziķi no Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijas.

Labā prakse: Projekts interesantā veidā caur krāsām izstāstīja stāstu par Latviju un tās vērtībām, piedāvājot gan latviešu, gan mazākumtautību skolu jauniešiem saistošu aktivitāšu programmu. Vienlaikus projekta aktivitātes sniedza priekšstatu par sabiedrības daudzveidību, veicināja sadarbību starp jauniešiem un senioriem, un paplašina dažādu tautību jauniešu socializēšanās iespējas. Kopumā projektā tika sasniegti 416 mērķa grupas pārstāvji, starp tiem 316 skolu jaunieši.

Mērķa grupas un sabiedrības kopumā ieguvums no projekta:

Projekts sekmēja gan latviešu, gan mazākumtautību Jelgavas skolu jauniešu izpratnes veicināšanu par sabiedrības daudzveidību, mazinot negatīvos stereotipus balstītu attieksmi pret dažādām etniskajām grupām, kā arī nodrošināja aktivitātes, kas veicina piederības sajūtu Latvijai. Projektā bija iesaistīti skolu jaunieši no šādām skolām: Jelgavas Pārlielupes pamatskola, Jelgavas 5.vidusskola, Jelgavas Centra pamatskola, Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola un Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija.

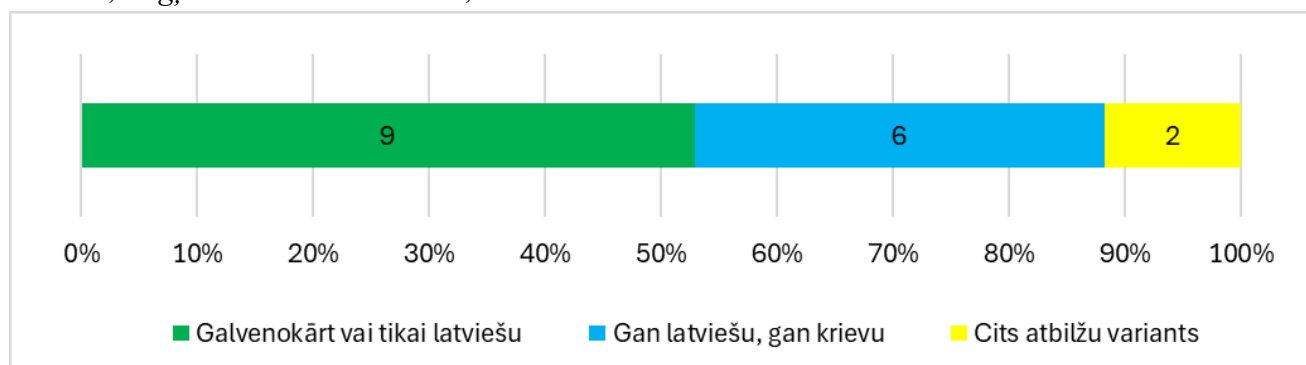
2.12. Latviešu valodas lietojums mazākumtautību pasākumos un projekta aktivitātēs

Valodu lietojums mazākumtautību pasākumos Latvijā joprojām ir diezgan aktuāls jautājums, kas ne vienmēr ir viegli risināms. Piemēram, iesaistot mazākumtautību pārstāvjus, kas ir vecāki par 50 gadiem, latviešu valodas zināšanu trūkums var radīt komunikācijas grūtības. Vienlaikus tomēr aizvien biežāk latviešu valodas lietojums šāda tipa pasākumos tiek uzņemts par normu. Aptaujāto projektu īstenotāju pieredze parāda (15. attēls), ka vairāk nekā puse organizāciju projektu aktivitātēs izmantoja galvenokārt vai tikai latviešu valodu (9 organizācijas no 17; 53%). Sešas organizācijas jeb 35% norāda, ka projekta aktivitātēs izmantoja gan latviešu, gan krievu valodu. Divas organizācijas ir atzīmējušas atbildi “cits variants”. Viena no tām skaidro, ka pasākumos izmantoja latviešu un poļu valodu, bet otra norāda, ka izmantoja “pārsvarā latviešu valodu, vēl krievu un angļu, ko nodrošinājām ar tulkošanu tiem, kas nesaprata latviešu valodu”. Var secināt, ka saziņā joprojām tiek izmantota arī krievu valoda, bet ne tikai, un pasākumu organizēšanā tiek iesaistīti arī tulki. Pozitīvi jāvērtē tas, ka neviena no organizācijām nenorādīja, ka projekta aktivitātes notiktu “krievu vairāk nekā latviešu valodā” vai “angļu vairāk nekā latviešu valodā”.

15. attēls. Valodu lietojums projekta aktivitātēs. Skaits

Kādā valodā tika īstenotas konkrētā projekta aktivitātes? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Galvenokārt vai tikai latviešu; gan latviešu, gan krievu; gan latviešu, gan angļu; krievu vairāk nekā latviešu; angļu vairāk nekā latviešu; cits atbilžu variants.

No tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

Padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem atklāj, ka valodas jautājums ir bijis problemātisks noteiktos projektos. Piemēram, viena no projektu vadītājiem stāsta, ka bijusi šokā, kad konkrētās vietas bibliotekāre atteikusies runāt latviski:

“Pirmajā seminārā mēs pulcējāmies bibliotēkā. Bibliotekāre, inteliģenta sieviete, taču runāja tikai krieviski. Un, tiekoties vairākas reizes, mēs konstatējām, ka bibliotekāre ir tas cilvēks, kas griež kopienu atpakaļ, jo viņa uzsvērti sarunājās tikai krieviski, kaut arī daudzi citu tautību cilvēki tiešām runā latviski. Tas pirmais seminārs mums bija absolūts šoks. Tajā pirmajā seminārā bibliotekāre runāja krieviski, kamēr kāds vīrietis no auditorijas pajautāja: “Kāpēc mēs krieviski runājam?””

Tas parāda, ka projekta īstenotāji ir spiesti adaptēties konkrētajai situācijai un risināt valodas jautājumu, vienlaikus projekta vadītāja arī norāda, ka ne vienmēr valodas zināšanu trūkums ir saistīts ar negatīvu attieksmi pret Latviju un latviešiem:

“Kas Jūs šajā projektā visvairāk pārsteidza? - Tas, ka valodas zināšanas nav izšķirošais. Tas, protams, nepatīkami šokēja, ka daudzās vietās pašvaldības darbiniekiem ir problēmas ar

latviešu valodu. Jā, tas nebija patīkami. Bet no otras puses, neskatoties uz to, ka viņi nezina valodu, viņi ļoti mīl latviešu tradīcijas. Viņi ļoti mīl vietu, kur viņi dzīvo. Piemēram, arī tādās kopienās, kur ir problēmas ar valodu, viņu vizuālais svētku noformējums ir ārkārtīgi latviskas. Viņi ļoti cenšas. Tur tiešām ir nepieciešama uzmanīga un ilgstoša sadarbība, lai mēs neatgrūžam un vienlaikus arī nepadodamies un nerunājam krieviski. Tā ir ļoti smalka līnija. Jā, bet tas bija pārsteigums, ka mīlestība pret savu zemi ne vienmēr nāk komplektā ar valodas zināšanām”.

Savukārt, kādam citam projekta īstenotājam bija ļoti pozitīva pieredze ar attieksmi pret mācīšanos runāt latviski no ukraiņu, kas bēg no kara, puses:

“Jūsu vērtējumā, kā Jūsu īstenotais projekts ir palielinājis projekta dalībnieku solidaritātes jūtas, saliedētību, vēlmi sadarboties? - Manuprāt, palielināja, jo tā sanāca, ka daļa no dalībniekiem bija ukraiņi, kas ir nesen iebrukuši Latvijā. Un tā sanāca, ka mums ar viņiem vēl aizvien turpinās kontakts. Mēs redzam, ka viņi labprāt apmeklē visādus pasākumus, vietas un daudz visu ko uzzina. Kā arī ir pamanāms, ka viņi ļoti labi mācās latviešu valodu. Viņi cenšas runāt latviski”.

2.13. Īstenoto projektu ietekmes vērtējums

Lai novērtētu īstenoto projektu ietekmi dažādos aspektos, mazākumtautību organizāciju aptaujas anketā tika iekļauti šādi indikatori:

- 1) Projekta ietekme uz Latvijas sabiedrības saliedētības, solidaritātes un sadarbības veicināšanu;
- 2) Projekta ietekme uz aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu;
- 3) Projekta ietekme uz projekta dalībnieku izpratnes par sabiedrības daudzveidību palielināšanu;
- 4) Projekta ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību.

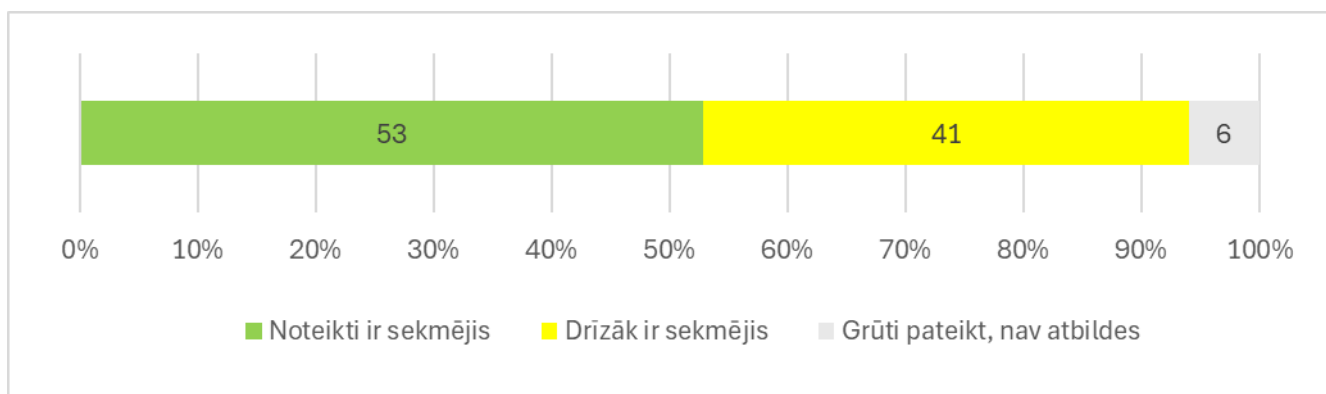
Aptaujas rezultāti parāda, ka 53% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību (16. attēls). 41% aptaujāto projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts drīzāk ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību, 6% aptaujāto izvēlējās atbildi “grūti pateikt”.

Padziļinātajās intervijās ar projektu īstenotājiem arī tika uzsvērts, ka kopā darbošanās dažādās projektu aktivitātēs ļoti sekmē saliedētību un sadarbību: “Tas, ka mēs darbojāties visi kopā. Nedalot ne pēc tautības, ne pēc reliģiskiem uzskatiem. Mēs visi kopā darbojāties. Nebija, ka dalībniekos būtu kaut kādi aizspriedumi, kaut kas kam nepatīk. Visi draudzīgi bija”. Pozitīvo atmosfēru un projektu lietderību ilustrē arī tas, ka aktivitāšu dalībnieki aicina projektu īstenotājus organizēt līdzīgus pasākumus: “Tagad arvien vairāk nāk pie mums un interesējas. Viņi prasa: “Kas vēl būs? Kad būs?” Super!”

16. attēls. Projekta ietekme uz Latvijas sabiedrības saliedētības, solidaritātes un sadarbības veicināšanu. %

Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību?

% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

Padziļinātās intervijas ar projektu īstenotājiem arī parāda, ka tieši tāda pieeja, kā šajos projektos īstenotā, kad mazākumtautību pārstāvji personiski tiek uzrunāti un iesaistīti aktivitātēs, ir tā, kas vislabāk sekmē sabiedrības saliedētību, un iesaiste šādos projektos ir ļoti nozīmīga arī latviešiem kā pamatnācijai (diemžēl, šādi gan nav iespējams sasniegt ļoti lielu projektu dalībnieku skaitu):

“Ja mums latviešiem kā pamatnācijai liekas, ka mēs esam atstumti, tad krievvalodīgajai sabiedrības daļai tas dubultojas. [...] Kaut kādā mērā tur arī slēpās mūsu lielā veiksmē, jo [...] krievvalodīgie cilvēki jutās ļoti priecīgi, ka viņi ir sadzirdēti, ka viņi ir ievēroti, ka viņi ir vajadzīgi. [...] Un arī veidojas cilvēciskā saikne, kopīgi pasākumi un projekti”.

“Jā, ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem, ļoti strādā, ja ir dzīvais kontakts un dzīvā pazīšanās. Ja viņi pazīst kādu cittautieti, vai cilvēku, kas ikdienā lieto dažādas valodas vai vispār nelieto latviešu valodu, tas ļoti, ļoti maina viņu kopējo uztveri. Tā vairs nav kaut kāda pelēkā masa, kaut kāds liels ļaunums. Manuprāt, tas ir svarīgi, ka strādā individuālā, personīgā līmenī. Tas mazina sašķeltību, veicina izpratni”.

Attiecībā uz indikatoru par projekta ietekmi uz aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu, 59% aptaujāto projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu, 41% aptaujāto ir izvēlējušies atbilstošu variantu “drīzāk ir sekmējis” (17. attēls).

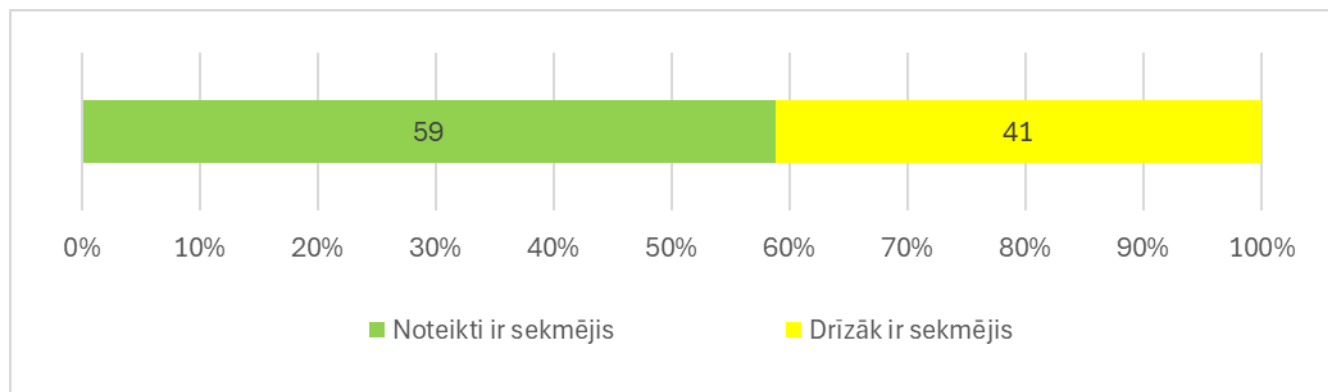
Arī padziļinātajās intervijās izskanēja vairāki piemēri, kad projekts uzskatāmi veicina aizspriedumu starp etniskajām grupām mazināšanu un izpratnes par sabiedrības daudzveidību palielināšanu:

“Varu pateikt, ka kopumā projekts bija ļoti veiksmīgs. Visas aktivitātes noritēja veiksmīgi. Visu, ko mēs bijām plānojuši, to visu izdevās īstenot. Ar lielisku rezultātu, gan dalībnieku ziņā, gan arī mums bija iespējams pamēģināt kaut kādas jaunas formas. [...] Dažādu tautību bērniem bija iespēja iepazīties ar latviešu un vācu tradīcijām. Liels prieks bija par to, ka tika iesaistīti ļoti dažādi bērni, dažādu tautību – latvieši, krievi, baltkrievi, poļi, romi, uzbeki, tatāri. Ļoti, ļoti dažādi. Bija tāda ļoti daudzveidīga grupa. Līdz ar to tā aktivitāte bija tiešām interesanta, gan mums pieredzes ziņā strādāt ar tādu kultūru dažādību, gan pašiem bērniem. Principā bērni ieguva gan jaunus draugus, gan jaunas zināšanas. Mums ļoti patika, ka ir valodu dažādība.”

“Bērniem jauna pieredze ar dažādu kultūru pārstāvjiem. Arī pieaugušajiem tā bija lieliska pieredze sastapties ar citu kultūru cilvēkiem, un ar maņām pamēģināt izzināt kultūru.”

17. attēls. Projekta ietekme uz aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu. %

Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu?

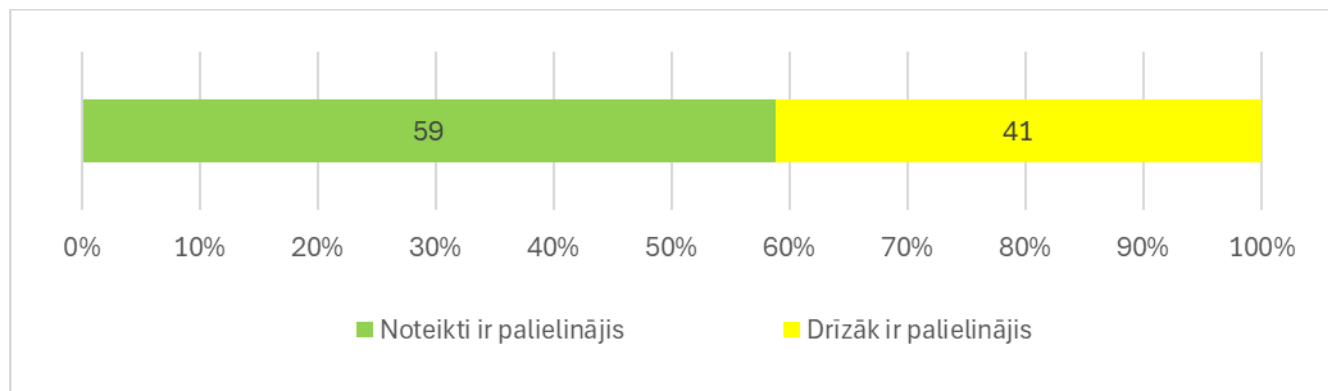

% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

Attiecībā uz indikatoru par projekta ietekmi uz projekta dalībnieku izpratnes par sabiedrības daudzveidību palielināšanu, 59% aptaujāto projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts noteikti ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību, 41% aptaujāto ir izvēlējušies atbilžu variantu “drīzāk ir palielinājis” (18. attēls).

18. attēls. Projekta ietekme uz projekta dalībnieku izpratnes par sabiedrības daudzveidību palielināšanu. %

Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību?

% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

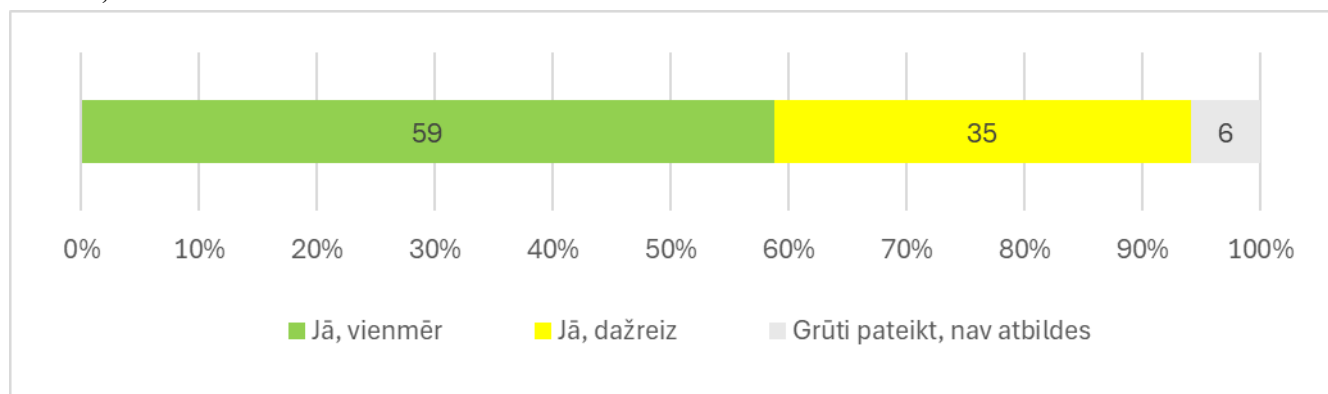
Saskaņā ar aptaujas rezultātiem īstenotajiem projektiem ir arī pozitīva ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību. 59% projektu īstenotāju uzskata, ka viņu projekts visās aktivitātēs ir veicinājis

mazākumtautību paaudžu sadarbību, 35% ir atzīmējuši, ka tas ir noticis dažās no aktivitātēm (19. attēls). Negatīvu atbildi nav sniedzis neviens projektu īstenotājs, bet 6% nav konkrēta viedokļa, un viņi izvēlas atbildi “grūti pateikt”.

Pozitīvas atsauksmes par paaudžu sadarbības veicināšanu izskanēja arī padziļinātajās intervijās ar projektu īstenotājiem. Piemēram, vienā intervijā par īstenotā projekta rezultātiem tika norādīts: *“Jaunieši priecīgi, seniori priecīgi. Ir tiešām gandarījums, ka tas bija tāds labs gājiens. Tu uzraksti projektu, un tev sanāk, un cilvēki par to ir priecīgi un pateicīgi”*.

19. attēls. Projekta ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību. %

Vai Jūsu projekts veicināja arī mazākumtautību paaudžu sadarbību? Atbilžu varianti: jā, vienmēr; jā, dažreiz; nē.

% no tām organizācijām, kas ir sniegušas atbildes par īstenotajiem programmas projektiem, n=17.

Attiecībā ar projektu īstenotāju kapacitāti aktivitātēm, kas saistītas ar programmas mērķa sasniegšanu, jānorāda, ka projektu īstenotāju vērtējumā valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” projekti ir nelieli, un tie ir samērā īsi projekti (tie ilgst vidēji 4-7 mēnešus). Kopumā organizācijām nav grūtību nodrošināt šādiem projektiem nepieciešamos cilvēkresursus, jo viņu pieredzē ir ievērojami apjomīgāki projekti. To, ka projektiem pieejamais finansējums ir mazs un atvēlētais laiks ļoti īss, norāda arī organizāciju pārstāvji padziļinātajās intervijās:

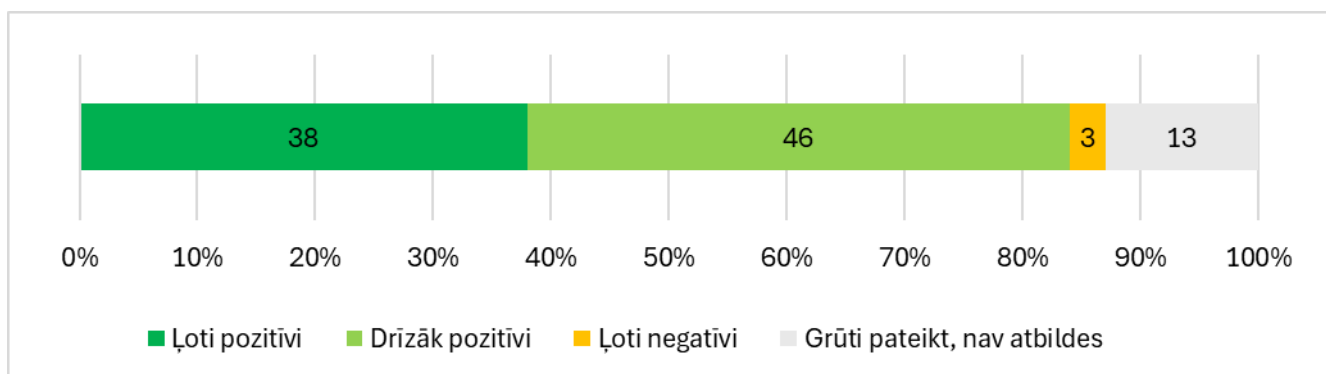
“Programma ir ļoti vērtīga, tikai žēl, ka tās realizācija ir tik īsa un atvēlētais budžets salīdzinoši mazs, jo dalībnieki ļoti vēlētos turpinājumu. Dažās no nodarbībām nācās atteikties dalību interesentiem, ierobežojot to skaitu. Mēs esam priecīgi, ka mums izdevās iedvesmot tik plašu dažādu tautību cilvēku skaitu sadraudzēties un kopīgi piedalīties aktivitātēs”.

2.14. Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas vērtējums kopumā

Visām mazākumtautību organizācijām, kas bija dzirdējušas par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”, aptaujā tika uzdots jautājums, kā tās vērtē šo programmu. Sniegtās atbildes liecina, ka 84% aptaujāto mazākumtautību pārstāvju ir pozitīvs viedoklis par šo programmu (20. attēls). Negatīvu attieksmi pauž tikai 3%, bet 13% nav konkrēta viedokļa, un viņi izvēlas atbildi “grūti pateikt”.

20. attēls. Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas vērtējums. %

Kā Jūs kopumā vērtējat valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”?

% no tām organizācijām, kas ir dzirdējušas par programmu, n=39.

Aptaujātajām organizācijām tika lūgts arī pamatot savu viedokli, kāpēc sniegts pozitīvs vai negatīvs vērtējums. Sniegtās atbildes var sagrupēt trīs grupās. Daļa organizāciju savu pozitīvo vērtējumu pamato ar to, ka projektu konkursi tika labi organizēti, sniedzot atbalstu projektu iesniedzējiem: *“Viss saprotams, un neskaidrību gadījumā vienmēr varēja konsultēties telefoniski vai e-pastā”*.

Otra grupa atbilžu galveno uzmanību vērs uz programmas plašāko pozitīvo ietekmi sabiedrībā, uz to, ka mazākumtautību un sabiedrības saliedētības jautājumi ir Latvijas sabiedrībā ļoti aktuāli, un atzinīgi vērtē programmas sniegtās iespējas kaut nedaudz sekmēt sabiedrības saliedētību un toleranci, iespēju Latvijas sabiedrībai iepazīt citas kultūras un tradīcijas:

“Darbojoties projektā, var iepazīties ar citu tautību kultūru, tradīcijām, salīdzināt, meklēt kopīgo”.

“Lieliska iespēja saliedēt dažādu mazākumtautību pārstāvjus, sniegt tiem ieskatu latviešu tradīcijās un kultūrā. Mazināt mazākumtautību un vietējo iedzīvotāju stereotipus un veidot vienojošu kopienu”.

“Uz mazākumtautībām orientēti projektu konkursi veicina šo grupu integrāciju sabiedrībā, sniedzot iespēju piedalīties dažādās aktivitātēs. Šādi projekti palīdz stiprināt mazākumtautību kopienas, saglabāt valodas un tradīcijas, kā arī veicina sociālo līdzvērtību. Tie sniedz iespēju gan jauniešiem, gan pieaugušajiem attīstīt prasmes un kļūt par aktīviem sabiedrības dalībniekiem, tādējādi veicinot kultūru apmaiņu un sabiedrības saliedētību”.

“Pozitīvi, jo šajā projektu konkursā parādījās idejas, kuras citkārt netiktu īstenotas. Tradicionāli tiek atbalstītas mazākumtautību biedrības, taču šajā konkursā parādās idejas, kuras, iespējams, vairāk veicina sabiedrības saliedētību (ārpus ierastām mērķa grupām)”.

“Ir ļoti būtiski veicināt sadarbību un sapratni dažādu Latvijā dzīvojošo tautību pārstāvju starpā”.

“Tolerance pret dažādu etnisko grupu pārstāvjiem joprojām ir zema Latvijas sabiedrībā, jo īpaši romiem, trešo valstu pilsoņiem”.

“Projekts bija tieši tas, kas mūsu apkaimē bija vajadzīgs - tas pavēra iespējas īstenot saliedējošas aktivitātes”.

Savukārt trešajā grupā var apkopot kritiskās atbildes, kas norāda uz šādām programmas nepilnībām, piemēram, nepietiekamu budžetu, administratīvo slogu un sarežģīti izpildāmām prasībām:

“Diskriminējoša programma; nav iespējams iekļaujoši organizēt pasākumus mazākumtautībām, veicina separāciju, mazs budžets, birokrātija”.

Jāpiebilst, ka arī starp tiem, kas sniedz pozitīvu vērtējumu, izskan kritika. Piemēram, tiek kritizēts tas, ka šajā programmā projekti ir nelieli (mazs finansējums) un tiem atvēlēts īss laika periods, bet būtu vajadzīga ilgtermiņa pieeja, kas vērsta uz ilgtermiņa rezultātu sasniegšanu:

“Kopumā pozitīvi, tomēr uzskatām, ka projekta aktivitātēm jābūt vērstām uz ilgtermiņa rezultātiem, nevis dažiem atsevišķiem vienreizējiem pasākumiem”.

“Programmai pieejamais finansējums bija ļoti neliels, tādēļ 2023.un 2024.gadā vairs nepiedalījāmies”.

2.15. Mazākumtautību organizāciju viedoklis par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm

Mazākumtautību aptaujas anketā tika uzdoti arī vairāki atvērtā tipa jautājumi, lai uzzinātu organizāciju pārstāvju viedokļus, kā, viņuprāt, programmai turpmāk būtu jāattīstās. Viens no šiem jautājumiem bija: “Lūdzu, norādiet, kāda tipa aktivitātes, Jūsaprāt, būtu nepieciešams atbalstīt valsts budžeta finansētajā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmā” nākotnē, lai sekmētu Latvijas sabiedrības saliedētību?”.

Aptaujas rezultāti parāda, ka mazākumtautību organizācijas saredz nepieciešamību pēc daudz un dažādām aktivitātēm. Mazākumtautību organizāciju aptaujā izskan gan ļoti tradicionāli aicinājumi atbalstīt mazākumtautību organizācijas, to pasākumus, svētku svinēšanu, koncertus, nometnes, mazākumtautību mākslas un mūzikas festivālus. Vienlaikus jānorāda, ka šādi pasākumi neveicina sabiedrības kopējo saliedētību programmas mērķa kontekstā, jo tie vērsti uz mazākumtautību svētku tradīciju uzturēšanu, nevis sabiedrības saliedētību un mazākumtautību integrāciju Latvijas sabiedrībā.

Interesantāki ierosinājumi ir vērsti uz to, lai projektos tiek piedāvātas “aktivitātes, kas ir ārpus mazākumtautību NVO ierastajām (koncerti, folklorā utt.)”. Būtiski un pamatoti ir ieteikumi atbalstīt tās aktivitātes, kas sekmē iedzīvotāju kopā būšanu, kopā darīšanu un kopā radīšanu: “Aktivitātes, kurās iedzīvotāji darbojas kopā, rada kopā. Piemēram, savulaik iesaistījām Jelgavas apkaimes biedrību pagalmu labiekārtošanā apkaimē, kurā dominē krievvalodīgie iedzīvotāji. Kopā atpūtas vietas veidoja gan latvieši, gan krievi, gan citu tautību pārstāvji”.

Saskaņā ar vairāku aptaujāto mazākumtautību pārstāvju viedokli joprojām aktuāli ir saglabāt prasību, ka latvieši un mazākumtautības veido apmēram pusi uz pusi mērķa auditoriju, jo tas veicina mijiedarbību un dažādu negatīvu stereotipu pārvarēšanu: “Tā varētu būt jebkāda veida kopīga darbošanās (gan sarunas, gan meistarklases, gan ekskursijas vai braucieni), kur grupā ir gan latvieši, gan mazākumtautību pārstāvji aptuveni 50% pret 50% grupā. Galvenais, lai grupā notiek sadarbība vai kopīga darbošanās, kuras laikā var veidot kontaktus un sarunas”. Joprojām aktuāla mērķa grupa ir arī bērnu un jauniešu mērķa auditorija, kurai vajadzētu turpināt organizēt projektus: “Aktivitātes bērniem, jo tie ir mūsu nākotne”. Dažu organizāciju vērtējumā veiksmīga pieredze ir pieredzes apmaiņas, jauniešu draudzēšanās pasākumi starp dažādiem Latvijas reģioniem, jo tie palīdz labāk iepazīt Latviju un izjust piederību tai: “Dažādu tautību jauniešu “apmaiņu” starp dažādiem Latvijas reģioniem”. Vēl citiem liekas svarīgi turpināt aktivitātes ģimeņu atbalstam: “Festivālus, ģimeņu forumus. Kaut ko līdzīgu 3x3 formātam tikai Latvijas mērogā un mazākumtautībām”.

Organizāciju pārstāvji gan arī norāda, ka tādos kopā būšanas pasākumos ir grūti uzskaitīt dalībniekus un fiksēt viņu tautību, bet svarīgi ir rast risinājumus uzskaites grūtībām un neierobežot organizāciju

aktivitātes un to daudzveidību: “Šādus rezultātus ir grūti izmērīt, bet ikdienā šie iedzīvotāji diez vai sadarbotos bez ārējas iejaukšanās un pasākumu iniciācijas. Protams, ne vienmēr tiem būtu jābūt tikai labiekārtošanas darbiem, bet svarīgi, ka programma neierobežo izvēlētas metodes”.

Izskan arī ieteikumi atbalstīt “aktivitātes, kas sekmētu informācijas pieejamību dažādas dzīves jomās, jo pieejama informācija nodrošina līdzdalības iespēju, iesaisti”, tāpat joprojām mazākumtautību pārstāvji vēlas, lai informācija par notiekošo būtu pieejama mazākumtautību valodās: “Atbalstīt aktivitātes, kas sekmē informāciju par Latvijā notiekošo mazākumtautību valodā”. Ieteikums vairāk izplatīt informāciju par Latvijā notiekošo mazākumtautību valodā, pētnieku vērtējumā gan šobrīd Latvijā nav aktuāls, jo tas neveicina latviešu valodas lietošanas vides paplašināšanu, bet tieši otrādi. Tādēļ drīzāk atbalstāma ir informācijas izplatīšana un pasākumu organizēšana latviešu valodā, atsevišķiem mazākumtautību pārstāvjiem individuāli iztulkojot vai izskaidrojot būtiskāko, kas apspriests latviski.

Savukārt kāds cits organizācijas pārstāvis uzskata, ka vairāk būtu jādomā par ilgtermiņa pasākumiem, jo tie sniegtu lielāku efektu: “Ilgtermiņa biedrību darbība. Pasākumi, kas ilgtermiņā dod rezultātu (ir liels kontaktstundu skaits ar mērķa grupu), nevis vienreizējas izstādes”.

Vēl kādam citam liekas svarīgi veicināt pilsoniskās līdzdalības pasākumus, īpaši jauniešu vidū: “Pilsoniskās un politiskās līdzdalības mācības. Praktiskie darbi par līdzdalību, cik daudz jaunieši jau šobrīd var ietekmēt notikumus vietējā, reģionālā un valstiskās līmenī. Nodarbības ar latviešu valodas praktisko pielietojumu (nometnes, hakatoni u.c.)”.

Kopumā ieteikumi par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm lielā mērā sasaucas ar to, kas dažādos veidos un projektu konkursos jau Latvijā tiek darīts, tajā skaitā, valsts budžeta finansētajā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmā”. Vienlaikus vēlamies izcelt tos ieteikumus, kas pētnieku vērtējumā vairāk atbilst Latvijas aktuālajām vajadzībām saistībā ar “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”:

- (1) projektos piedāvāt aktivitātes, kas ir ārpus mazākumtautību NVO ierastajām (mazākumtautību kultūras koncerti, svētki utt.), lielāku uzmanību pievērst sabiedrību vienojošiem pasākumiem, kuros izcelts tas, ka gan latvieši un Latvijas mazākumtautības, gan dažādas projekta mērķa grupas (piemēram, jaunieši un seniori) tajos piedalās;
- (2) projektos piedāvāt aktivitātes, kurās tiek veicināts personisks kontakts mērķa grupu starpā, jo tieša komunikācija un cilvēcisks kontakts ir tas, kas vislabāk atver cilvēkus sadarbībai un iecietībai vienam pret otru;
- (3) visas projekta aktivitātes, tajā skaitā informēšanu par tām, organizēt latviešu valodā, nepieciešamības gadījumā nodrošinot tulkojumu.

2.16. Mazākumtautību organizāciju viedoklis par mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu dalību projektos veicināšanu

Saistībā ar mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu dalību projektos veicināšanu mazākumtautību aptaujas anketā tika uzdots atvērtais jautājums (bez atbilžu variantiem): “Kā, Jūsaprāt, varētu veicināt mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu dalību projektos, kas vērsti uz sabiedrības saliedētību?”.

Līdzīgi kā jautājumā par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm, arī šeit atbildes ir dažādas, un nav iespējams izcelt tikai vienu aktivitāšu veidu. Turpinājumā tiks uzskaitītas visas minētās aktivitātes:

- ✓ Atbalstīt aktivitātes, kas saistītas ar sportu vai atpūtu;
- ✓ Āra pasākumi vasarā: sporta aktivitātes, bērnu svētki;
- ✓ Biežāk rīkot konkursus;
- ✓ Aicināt viņus taisīt publikācijas dažādās valodās (krievu, angļu un citās);
- ✓ Dažāda veida aktivitātes, praktiskās darbnīcas un citi izglītojoši neformālās izglītības pasākumi, padziļināti mācīt latviešu valodu;
- ✓ Ēdiens, mūzika, vides iepazīšana, sarunas;
- ✓ Iesaistīt brīvprātīgo darbā;
- ✓ Organizēt spēles, meistarklases;
- ✓ Kopīgo gadskārtu svētku organizācija, vasaras bērnu nometņu organizācija, mazākumtautību svētdienas skolu organizācija;
- ✓ Laikmetīgs saturs, jaunas zināšanas, kontaktu un sadarbības veidošana;
- ✓ Pasākumi vasaras laikā (nometnes, dienas nometnes, dienas darbnīcas), pasākumi pavasara un rudens brīvlaikos;
- ✓ Veidot 3x3 formāta pasākumus Latvijā dzīvojošajām mazākumtautībām;
- ✓ Jāpiedāvā aktivitātes, kuras var uzrunāt;
- ✓ Veidot projektus, kas atbilst mūsdienu jaunatnes interesēm;
- ✓ Interesantas pasākumu programmas. Jauktas grupas. Sapratne un sadarbība.

Vienīgais ieteikums, kas izskanēja formātā, ko nevajag darīt, ir: “Nevajag aicināt uz dzejas vakariem!”. Šis ieteikums gan, iespējams, jāuztver kā joks, jo noteikti var būt arī mērķa grupas pārstāvji, kam interesē dzeja, bet tas noteikti nebūs vairākums, un vienmēr ir jāpiedomā, lai konkrētajai mērķa grupai piedāvātās aktivitātes ir interesantas.

3. Secinājumi un rekomendācijas

Valsts budžeta finansētās programmas “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma” projektu īstenošanas 2020.-2023. gadā izvērtējums parāda, ka kopumā četrus gadus laikā ir īstenoti 30 projekti, kuru aktivitātes ir vērstas uz programmas mērķa veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo solidaritāti un paaudžu sadarbību, sociālo uzticēšanos, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi, īstenošanu. Lai gan šajos četros gados projektu konkursos bija nedaudz atšķirīgi definēti mērķi, kā arī atšķīrās nosacījumi par projektu mērķa grupām, kopumā projekti ir sekmējuši visus programmas mērķos definētos aspektus, lielāku vērtību piešķirot latviešu un mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu mērķa grupām.

Par to liecina šādi izvērtējumā izmantotie indikatori:

- 1) No 30 finansētajiem projektiem visi projekti ir sekmīgi īstenoti, un kopumā sasniegtais mērķa grupas skaits pārsniedz plānoto: kopumā četros gados bija paredzēts sasniegt 6068 dažādu mērķa grupu pārstāvjus (unikālas personas), bet izdevies sasniegt ir 7140 personas (tie ir rādītāji, kas saistīti ar personiski iesaistītu mērķa grupu uzskaiti, neuzskaitot tādus rādītājus kā projektā sagatavotu video skatītāju skaits). Ņemot vērā to, ka projektu aktivitātēs kopumā līdzīgi tika iesaistīti gan latvieši, gan Latvijas mazākumtautības, projekti kopumā ir veicinājuši sadarbību starp mazākumtautībām un latviešiem.
- 2) Projektu īstenošanu pašvērtējums liecina, ka 53% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību, 41% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts drīzāk ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību, 6% aptaujāto izvēlējās atbildi “grūti pateikt”.
- 3) 59% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts noteikti ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu, 41% uzskata, kas tas drīzāk ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu.
- 4) 59% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts noteikti ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību, 41% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts drīzāk ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību.
- 5) Izvērtējums parāda, ka īstenojamiem projektiem ir arī pozitīva ietekme uz mazākumtautību paaudžu sadarbību. 59% projektu īstenošanu uzskata, ka viņu projekts visās aktivitātēs ir veicinājis mazākumtautību paaudžu sadarbību, 35% ir atzīmējuši, ka tas ir noticis dažās no aktivitātēm. Negatīvu atbildi nav sniedzis neviens projektu īstenošanas, bet 6% nav konkrēta viedokļa.
- 6) 53% projektu īstenošanu uzskata, ka projekts noteikti ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu, savukārt 47% uzskata, ka projekts drīzāk ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu.
- 7) Padziļinātās intervijas ar projektu īstenošanu atklāj, ka tieši kopā darbošanās dažādās projektu aktivitātēs ļoti sekmē saliedētību un sadarbību aktivitāšu dalībnieku vidū. Pozitīvo atmosfēru un projektu lietderību ilustrē arī tas, ka aktivitāšu dalībnieki aicina projektu īstenošanu organizēt līdzīgus pasākumus.

Pētījums atklāj, ka lielākā daļa gan pieteikto, gan īstenoto projektu piedāvāja dažāda veida izglītojošus pasākumus (nodarbības, darbnīcas, izglītojošas spēles, semināri, ekskursijas un tml.). Šāda pieeja izrietēja gan no projektu konkursu mērķa grupām, gan arī konkursu nosacījumiem. Izvērtējumā

atklājās tendence, ka, jo daudzveidīgāks izglītojošu pasākumu klāsts tiek piedāvāts projekta pieteikumā, jo lielākas izredzes projektam iegūt finansējumu, salīdzinājumā ar tiem projektiem, kuri piedāvāja vienvēidīgas aktivitātes, piemēram, tikai vienas nometnes organizēšanu vai tikai sporta pasākumus.

Attiecībā uz mazākumtautību interesi piedalīties dažādās projektu aktivitātēs, redzams, ka kopumā projektu īstenotājiem nebija grūtību piesaistīt mērķa grupas pārstāvjus. To parāda arī mazākumtautību organizāciju aptaujas rezultāti: kopumā 88% organizāciju uzskata, ka Latvijas mazākumtautības ir ieinteresētas piedalīties dažādās projektu aktivitātēs, negatīvu viedokli šajā jautājumā pauda 6%, bet 6% nesniedza konkrētu atbildi.

Lai gan vairākos projektu pieteikumos ir uzsvērts, ka viņu darbība ir vērsta uz latviešu valodas lietošanas vides paplašināšanu un visas projekta aktivitātes tiek organizētas latviešu valodā (to labi atklāj arī izvēlētie projektu labās prakses piemēri), projektu īstenotāju aptauja un padziļinātās intervijas liecina, ka latviešu valodas stiprināšana joprojām ir ļoti aktuāls uzdevums, kas būtu jāuzsver nākamajos programmas projektu konkursos. To parāda šādi aptaujas dati: vairāk nekā puse organizāciju projektu aktivitātēs izmantoja galvenokārt vai tikai latviešu valodu (53%), 35% norāda, ka projekta aktivitātēs izmantoja gan latviešu, gan krievu valodu.

Izvērtējumā veiktais programmas atpazīstamības vērtējums atklāj, ka kopumā mazākumtautību organizācijas ir samērā labi informētas par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”: 71% organizāciju ir par to dzirdējušas, 20% nav par to dzirdējušas, bet 9% izvēlējās atbildi “grūti pateikt”. Aptaujas atvērto jautājumu komentāros izskanēja viedoklis, ka informācijas par šo programmu bija ļoti daudz, tajā skaitā pašvaldību mājas lapās. Līdz ar to var secināt, ka izvēlētās metodes programmas popularizēšanai darbojas labi.

Pozitīvu vērtējumu saņēma arī tādi programmas aspekti kā programmas pieejamība un saprotamība: 77% mazākumtautību organizāciju, kas ir dzirdējušas par programmu, uzskata, ka tā ir pieejama (negatīvu vērtējumu sniedza 10%), savukārt 85% organizāciju uzskata, ka tā ir saprotama (negatīvu vērtējumu sniedza 8%).

Pētījumā apzinātais mazākumtautību organizāciju viedoklis par turpmāk atbalstāmajām sabiedrības saliedētības programmas aktivitātēm, atklāj, ka viņu ieteikumi lielā mērā pārklājas ar jau īstenoto pieeju: atbalstīt projektus ar daudzveidīgām izglītojošām aktivitātēm, kas veicina kopā būšanu un kopā darīšanu mērķa grupu vidū; īstenot projektus, kuru mērķa grupas ir bērni, jaunieši, viņu ģimenes un seniori; saglabāt prasību, ka latvieši un mazākumtautības veido apmēram pusi uz pusi mērķa auditoriju, jo tas veicina mijiedarbību un dažādu negatīvu stereotipu pārvarēšanu.

Ieteikumi programmas pilnveidošanai

Ieteikumu pamatojums

Ņemot vērā to, ka gan mazākumtautību organizācijas kopumā, gan projektu īstenotāji pozitīvi vērtē valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu” (84% ir pozitīvs viedoklis par to), un uzskata, ka mazākumtautību un sabiedrības saliedētības jautājumi ir Latvijas sabiedrībā ļoti aktuāli, kā arī atzinīgi vērtē programmas sniegtās iespējas kaut nedaudz sekmēt sabiedrības saliedētību, toleranci un iespēju Latvijas sabiedrībai iepazīt citas kultūras un tradīcijas, ir pamats secināt, ka šādu programmu ir nepieciešams turpināt.

Pētījums arī atklāj, ka programmai definētais mērķis **veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo solidaritāti un paaudžu sadarbību, sociālo uzticēšanos, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi** ir Latvijas sabiedrībai ļoti aktuāls un atbilst noteiktajam Saliedētas un pilsoniskas aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam, Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam prioritātei “Vienota, droša un atvērta sabiedrība”, un Nacionālās drošības koncepcijā noteiktajām prioritātēm pilsoniskas sabiedrības vienotības apdraudējuma novēršanai noteiktajam.

Ieteikumi

Valsts budžeta finansētajā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmā” iesakām kopumā saglabāt programmas definēto mērķi, mērķa grupas un tematisko tvērumu, jo tas ir sabiedrībā aktuāls un tiek atbalstoši vērtēts mazākumtautību organizāciju vidū. Precīzāki ieteikumi programmas turpinājumam ir šādi:

- 1) Saglabāt 2023. gada nolikumā noteikto mērķa grupas definējumu: bērni, jaunieši un viņu ģimenes, nodrošinot, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju;
- 2) Vienlaikus iesakām precizēt, ka projekta aktivitātēs jānodrošina arī latviešu dalība, lai sekmētu dažādu etnisko grupu mijiedarbību, kuras rezultātā arī tiek veicināta sabiedrības saliedētība, savstarpējā solidaritāte, paaudžu sadarbība, sociālā uzticēšanās, mazināti aizspriedumi pret un starp etniskajām grupām un paplašināta latviešu valodas lietošanas vide. Šī iemesla dēļ konkursa nolikumā, iespējams, tomēr nepieciešams precizējums, ka “projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju un ne mazāk kā 30% latviešu pārstāvju”, kā tas bija 2022. gada nolikumā (1.7. punkts), jo tas novērsīs to, ka pasākumi tiek organizēti etniski homogēnā vidē. Tajā pašā laikā attiecībā uz dalībnieku uzskaiti Noslēguma atskaitēs iesakām iecietīgi izturēties pret aptuveniem tautību proporciju vērtējumiem, jo daudzos pasākumos etnisko dalījumu ir grūti novērtēt, bet būtiski ir, ka NVO šajos projektu pasākumos nodrošina dažādu etnisko grupu dalību.
- 3) Iesaistot pasākumos jauniešus no kādām izglītības iestādēm (skolām, profesionālas izglītības iestādēm, mākslas un mūzikas skolām, utt.), nodrošināt, ka pasākumos tiek iesaistīti jaunieši no dažādām Latvijas izglītības iestādēm, pēc iespējas arī dažādām apdzīvotām vietām vai pilsētas apkaimēm, lai veicinātu jauniešu mijiedarbību no dažādām vidēm un kopīgu piederību Latvijai;
- 4) Tematiskā tvēruma aspektā uzskatām, ka joprojām aktuāli ir atbalstīt projektus, kuru aktivitātes ir vērstas uz šādiem mērķiem:
  - veicina piederības sajūtu Latvijai;
  - sekmē dažādu etnisko grupu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā;
  - paplašina latviešu valodas lietošanas vidi;
  - veicina iedzīvotāju izpratni par Latvijas sabiedrības daudzveidību, mazinot negatīvos stereotipus balstītu attieksmi pret un starp dažādām etniskajām grupām;
  - sekmē Latvijas kultūras mantojuma apzināšanu;
  - veido kopīgu izpratni par kultūras un vēstures jautājumiem.
- 5) Projektos īstenojamo aktivitāšu ziņā iesakām konkursa nolikumā iekļaut šādas ieteicamās aktivitātes:

- izglītojošas lekcijas, praktiskās darbnīcas un citi izglītojoši pasākumi (tai skaitā neformālās izglītības pasākumi);
  - jauniešu līdzdalība pilsoniskās sabiedrības veidošanā (piemēram, debašu forumi, diskusiju klubi, līdzdalība pašvaldību darbā, piedaloties kādās sanāksmēs par jauniešiem aktuālu tēmu);
  - piederības sajūtas Latvijai, Latvijas kultūras mantojuma apzināšana un kopīgas izpratnes par kultūras un vēstures jautājumiem veidošana dažādās tematiskās ekspedīcijās, pārgājienos, viktorīnās, izglītojošās spēlēs, iestudējumos, kopīgu izstāžu veidošanā un tml., īpaši izceļot tos aspektus, ar ko Latvija un Latvijas cilvēki var lepoties, lai visi kopā pretotos dezinformācijai un negatīviem stereotipiem par Latviju.
- 6) Papildu minētajam, iesakām saglabāt fokusu uz aktivitātēm, kurās tiek veicināts personisks kontakts mērķa grupu starpā, jo tieša komunikācija un cilvēcisks kontakts ir tas, kas vislabāk atver cilvēkus sadarbībai un iecietībai vienam pret otru.
- 7) Konkursa nosacījumos iesakām uzsvērt, ka, lai paplašinātu latviešu valodas lietošanas vidi, visas projekta aktivitātes vēlams organizēt latviešu valodā, nepieciešamības gadījumā nodrošinot tulku.

Ieteikumi par prasībām, kas izvirzāmi projektu pieteicējiem “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” projektu īstenošanai

Ieteikuma pamatojums

Viens no pētījuma uzdevumiem bija sniegt kritērijus, pēc kādiem ir identificējamas mazākumtautību organizācijas Latvijā un kādas ir šo organizāciju raksturīgākās pazīmes. Izvērtējot gan pieejamo informāciju par Latvijas mazākumtautību NVO statistiku, gan veicot Latvijas mazākumtautību aptauju, gan arī analizējot “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” 2020.-2023. gada konkursos iesniegtos pieteikumus, var secināt, ka Latvijā ir ļoti atšķirīgas mazākumtautību organizācijas. No vienas puses, Latvijā ir gan ļoti ilgi jau aktīvas un pieredzējušas mazākumtautību kultūras biedrības, kas piesaka un īsteno projektus “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” 2020.-2023. gada konkursos, gan arī jaunas organizācijas, piemēram, jauniebraukušo Ukrainas civiliedzīvotāju apvienības. No otras puses, bez mazākumtautību kultūras biedrībām, Latvijā aktīvi darbojas organizācijas, kuru galvenie darbības mērķi vērsti uz sabiedrības saliedētību, bet kas nav mazākumtautību organizācijas šī apzīmējuma vispārpieņemtā izpratnē (kā, piemēram, Latvijas ukraiņu, Latvijas krievu, Latvijas romu, Latvijas ebreju utt. biedrības).

Vēl jāuzsver, ka juridiskā izpratnē nav nostiprinātas pieejas, kuras sabiedriskās organizācijas būtu jāuzskata par mazākumtautību organizācijām. No juridiskā viedokļa Latvijā ir biedrības, nodibinājumi un reliģiskās organizācijas, kuras var un var nebūt ieguvušas sabiedriskā labuma organizācijas statusu (kas dod tiesības saņemt likumos noteiktos nodokļu atvieglojumus). Savukārt, ne NACE klasifikators, ne biedrību un nodibinājumu darbības jomu klasifikators neizdala atsevišķu kodu mazākumtautību organizāciju darbības jomai. Biedrību un nodibinājumu darbības jomu klasifikatorā mazākumtautību organizācijas tiek pieminētas darbības jomas “Tautas māksla un nemateriālais mantojums” aprakstā (norāde “Ietver arī mazākumtautību kultūras biedrības un nodibinājumus”). Tomēr, pirmkārt, mazākumtautību organizāciju darbība var būt daudz plašāka, un, otrkārt, tā neļauj nodalīt tieši mazākumtautību kultūras organizācijas. Līdz ar to mazākumtautību organizāciju definējums ir atkarīgs

no katra konkrētā konteksta, kur nepieciešams identificēt, vai organizācija ir mazākumtautību organizācija. Visbiežāk atbilstošo organizāciju atlase tiek balstīta uz organizācijas nosaukumu, Lursoft datu bāzē pieejamo informāciju par organizācijas darbības mērķiem vai organizācijas īstenotajās aktivitātēs rodamajās atsaucēs uz mazākumtautību darbības jomu.

Rezumējot iepriekš minēto, var secināt, ka salīdzinoši skaidri ir identificējamas mazākumtautību kultūras organizācijas Latvijā, kuru darbība ir vērsta uz vienas etniskās grupas identitātes un kultūras mantojuma stiprināšanu, bet sarežģītāk ir identificēt tādas mazākumtautību organizācijas, kuru mērķi ir plašāki un vērsti uz plašākas sabiedrības saliedēšanu un dialoga veidošanu, jo šeit noteikt skaidras robežas, vai tā vēl ir uzskatāma par mazākumtautību organizāciju, vai tā ir cita veida sabiedriskā organizācija, ir sarežģītāk.

Ieteikums

Ņemot vērā “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmai” definēto mērķi veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo solidaritāti un paaudžu sadarbību, sociālo uzticēšanos, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi, uzskatām, ka ierobežot pieteicējus un noteikt, ka pieteikumus var iesniegt tikai mazākumtautību kultūras organizācijas, nav pamatoti, jo šo organizāciju mērķis lielākoties ir vienas etniskās grupas identitātes un kultūras mantojuma stiprināšana. Ņemot vērā programmas nosacījumu, ka projekta aktivitātēs vienlaikus piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju, un būtisku daļu veido arī latviešu dalībnieki, atvērtāka pieeja projekta īstenotāju atbilstībai ir uzskatāma par programmai un Latvijas situācijai sabiedrības saliedētības jomā atbilstošāku.

Tādēļ iesakām saglabāt 2022.-2023. gada konkursu nolikumos noteikto prasību, ka projektus var iesniegt Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kurām ir vismaz divu gadu pieredze sabiedrības saliedētības projektu īstenošanā. Šādu pieeju iesakām izmantot arī tādēļ, ka tā palielina konkurenci NVO starpā un līdz ar to sekmē labāko projektu atlasī īstenošanai.

Ieteikumi projektu iesniedzējiem, kā arī informatīvo materiālu un semināru par projektu konkursiem veidotājiem

Ieteikuma pamatojums

Pētījumā tika veikts salīdzinājums par aktivitātēm, ko piedāvā finansētie projektu pieteikumi, salīdzinot ar tiem pieteikumiem, kas finansējuma nesaņēma. Tāpat tika vērtēts, kuri projekti ir uzskatāmi par programmas veiksmes stāstiem jeb labajiem piemēriem. Veiktā analīze parāda, ka finansējumu lielākas iespējas iegūt bija šādiem projektu pieteikumiem:

- 1) Tiem projektu pieteikumiem, kas ievērojuši visas konkursa nolikuma prasības, kā arī centušies nodrošināt, lai projekts atbilstu arī dažādiem papildu kritērijiem. Šeit var minēt šādus piemērus: (1) 2023. gada konkursā nolikumā pie vērtēšanas kritērijiem bija norādīts, ka, ja pieteikuma īstenošanas vieta ir plānota Rēzekne, Daugavpils, Liepāja vai Rīga, tad pieteikums saņem vienu papildu punktu. Kopējā vērtējumā šis papildu punkts varēja būt izšķirošs, bet vairākos pieteikumos tas nebija ņemts vērā; (2) Vairākos pieteikumos projektu pieteicēji nebija pamanījuši, ka projektu konkurss nav vienas mazākumtautības atbalstam, bet gan ir vērsts uz savstarpēju sadarbību starp latviešiem un mazākumtautībām un sabiedrības saliedētības

veicināšanu. Pieteikumiem, kas bija vērsti tikai uz vienas etniskās grupas atbalstu (piemēram, ukraiņu vai romu) nebija izredzes saņemt finansējumu; (3) Vairākos pieteikumos projektu pieteicēji nebija ņēmuši vērā nosacījumus par projekta mērķa grupu, piemēram, sagatavojot pieteikumu tikai senioriem, lai gan projekta mērķa grupa bija bērni, jaunieši un viņu ģimenes. Šādiem projektu pieteikumiem arī nebija izredzes saņemt finansējumu.

- 2) Tiem projektu pieteikumiem, kas piedāvā jaunas aktivitātes, kādas vēl nav īstenotas. Izvērtējums atklāj, ka projektu pieteikumiem kopumā nav raksturīgs piedāvāt kaut ko ļoti inovatīvu, jo organizāciju iepriekšējās pieredzes apraksts parāda, ka līdzīgi projekti jau ir tikuši īstenoti. No otras puses, ir saprotams, ka, ja organizācija ir izveidojusi un attīstījusi savas darba metodes, tā vēlas tās arī turpmāk izmantot. No projektu pieteikumu viedokļa tomēr ieteicams aktivitātes modificēt un pilnveidot, jo tādiem projektu pieteikumiem, kas iesniedz atkārtoti tieši tādu pašu projekta pieteikumu, kāds jau ir īstenots, ir mazākas iespējas saņemt finansējumu.
- 3) Tiem projektu pieteikumiem, kas visas aktivitātes organizē latviešu valodā, lai sekmētu latviešu valodas lietojumu sadzīvē. Starp projektu pieteikumiem bija arī tādi pieteikumi, kas savā piedāvājumā norādījuši, ka, “lai sekmētu mazākumtautības pārstāvju iesaisti, programmas norisināsies krievu valodā” un paredz sagatavot video materiālus tikai krievu valodā. Jāatzīmē, ka vairāk nekā 30 gadus pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, krievu valodas dominēšanu saskarsmē vairs nevar uzskatīt par labu praksi, tādēļ potenciāli arī turpmāk lielākas iespējas saņemt finansējumu būs tiem projektu pieteikumiem, kas akcentēs latviešu valodas izmantošanu sabiedrības saliedētības veicināšanā, paredzot, ka atsevišķos gadījumos, kad aktivitātēs iesaistīti jauniebraucēji Latvijā (piemēram, Ukrainas civiliedzīvotāji, kas bēg no kara un ir tikko ieradušies Latvijā) var tikt izmantoti tulka pakalpojumi.

Gan noslēgumu ziņojumu analīze, gan padziļinātās intervijas atklāj, ka projektu aktivitāšu dalībniekiem visvairāk patīk tādi pasākumi kā radošas darbnīcas vai meistarklases, kā arī ekskursijas vai izbraukumi brīvā dabā. Vēl izvērtējums parāda, ka ir sarežģīti piesaistīt projekta aktivitātēm ilgstoši vienu un to pašu personu grupu, piemēram, nodrošināt ilgstošu visu ģimenes locekļu dalību projekta aktivitātēs, jo ģimenes locekļiem var būt dažādas intereses, kā arī pienākumi, kas neļauj piedalīties visās aktivitātēs visiem ģimenes locekļiem, bet dalība projektā nedrīkst tikt noteikta kā pienākums, tai jābūt personīgai interesei. Var secināt, ka, lai sekmīgāk varētu piesaistīt mērķa grupu dalībniekus, rūpīgi jāizvērtē, kādi pasākumi tieši mērķa grupai būs visinteresantākie. Vienlaikus šis pētījums parāda, ka cilvēkiem biežāk patīk piedalīties radošās darbnīcās un ekskursijās.

Ieteikumi projektu pieteikumu gatavotājiem:

- 1) Rūpīgi iepazīties ar konkrētā konkursa nolikuma nosacījumiem, tajā skaitā vērtēšanas kritērijiem, un nodrošināt pieteikuma saturisko atbilstību visām konkursa nolikuma prasībām, tajā skaitā, par īstenošanas vietu, mērķa grupām un ieteicamajām aktivitātēm.
- 2) Izvairīties no situācijas, kad atkārtoti tiek iesniegts gandrīz identisks projekta pieteikums, kas jau ir ticis realizēts; iespēju robežās piedāvāt jaunas, inovatīvas aktivitātes.
- 3) Plānot projektu aktivitātes latviešu valodā, lai sekmētu latviešu valodas lietojumu sadzīvē. Atsevišķos gadījumos, kad aktivitātēs iesaistīti jauniebraucēji Latvijā (piemēram, Ukrainas civiliedzīvotāji, kas bēg no kara un ir tikko ieradušies Latvijā) ir pieļaujams izmantot tulka pakalpojumus.

Ieteikumi informatīvo materiālu un semināru par projektu konkursiem veidotājiem:

- 1) Līdzīgi kā līdz šim SIF to jau dara, informatīvajos semināros un materiālos turpināt uzsvērt konkursa nosacījumu svarīgumu, īpaši akcentējot izmaiņas, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada

konkursiem. Vērst projektu pieteicēju uzmanību uz projektu vērtēšanas kritērijiem, tajā skaitā, par īstenošanas vietu, mērķa grupām un ieteicamajām aktivitātēm.

- 2) Informatīvajos semināros un materiālos uzsvērt, ka projektu pieteikumos tiek gaidītas jaunas, inovatīvas aktivitātes, kombinējot ar jau pārbaudītām metodēm, kā arī aicināt projektu iesniedzējus organizēt projektu aktivitātes latviešu valodā, lai sekmētu latviešu valodas lietojumu sadzīvē.

4. Pielikumi

4.1. Padziļināto interviju ar projektu īstenotājiem dalībnieku saraksts

Nr.	Organizācija	Projekta nosaukums	Intervijas dalībnieka vārds, uzvārds	Intervijas datums
1.	Biedrība “Rēzeknes pilsētas teātra studija – Joriks”	“Vienotībā ir spēks”	Inese Rogozina	13.12.2024.
2.	Biedrība “Ūdenszīmes”	“Derība ar savu zemi”	Ieva Jātniece	16.12.2024.
3.	Biedrība “Kopienas sadarbības tīkls Sēlijas salas”	“Piederības salas meklējot”	Santa Šmite	16.12.2024.
4.	Biedrība “Patvērumš ģimenei”	“Vienotība dažādībā”	Irina Augustauska	16.12.2024.
5.	Biedrība “ERFOLG”	“Kultūras maratons: Vācija un Latvija ar visām maņām”	Olga Jesse	17.12.2024.

4.2. Aptaujas anketa

Latvijas mazākumtautību organizāciju aptauja

2024

Labdien!

Lūdzam Jūs piedalīties valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” darbības rezultātu izvērtēšanā.

Jūs šo aptaujas saiti esat saņēmis tādēļ, ka vai nu Jūsu pārstāvētā organizācija ir iesniegusi savu projekta pieteikumu šajā programmā, vai arī Jūsu organizāciju var uzskatīt par organizāciju, kas vērsta uz mazākumtautību pārstāvniecību vai iekļaušanas Latvijas sabiedrībā veicināšanu.

Aptauju Sabiedrības integrācijas fonda uzdevumā īsteno nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”. Aptauja ir anonīma un aptaujas dati tiks analizēti tikai apkopotā veidā.

Jūsu viedoklis mums ir ļoti svarīgs, lai izvērtētu līdz šim sasniegto un noteiktu nākošo valsts programmu sasniedzamos mērķus.

V1. Vai Jūs esat dzirdējis par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Jā	1	Pāriet uz V2. jautājumu.
Nē	2	Pāriet uz V20. jautājumu.
Grūti pateikt, nav atbildes	9	Pāriet uz V20. jautājumu.

V2. Vai Jūsu organizācija ir iesniegusi pieteikumu valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” konkursam? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Jā	1	Pāriet uz V3. jautājumu.
Nē	2	Pāriet uz V5. jautājumu.
Grūti pateikt, nav atbildes	9	Pāriet uz V5. jautājumu.

V3. Vai Jūsu organizācija ir piedalījusies valsts budžeta finansētās “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmas” īstenošanā (saņēmusi projekta finansējumu)? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Jā	1	Pāriet uz V4. jautājumu.
Nē	2	Pāriet uz V5. jautājumu.
Grūti pateikt, nav atbildes	9	Pāriet uz V5. jautājumu.

V4. Kādos programmas konkursos Jūsu organizācija ir iesniegusi savu pieteikumu? (Iespējamās vairākas atbildes!)

2020. gadā, kad programmas mērķis bija veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā	1
2021. gadā, kad programmas mērķis bija veicināt Latvijā dzīvojošo mazākumtautību un latviešu jauniešu dialoga attīstību un sadarbību, kā arī sekmēt mazākumtautību jauniešu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības veidošanā	2
2022. gadā, kad programmas mērķis bija veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību un mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām	3
2023. gadā, kad programmas mērķis bija veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību, mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām un paplašināt latviešu valodas lietošanas vidi	4

Jautājums visiem, kas V1. jautājumā snieguši pozitīvu atbildi (v01=1).

V5. Kā Jūs kopumā vērtējat valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu”? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Ļoti pozitīvi	1
Drīzāk pozitīvi	2
Drīzāk negatīvi	3
Ļoti negatīvi	4
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V6. Lūdzu, pamatojiet savu viedokli: kāpēc pozitīvi vai negatīvi? (Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

Jautājums visiem, kas V2. jautājumā snieguši pozitīvu atbildi (v02=1).

V7. Vai sagatavojot pieteikumu, Jūs veicāt priekšizpēti un apzinājāt projekta mērķa grupas vajadzības un intereses? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Jā	1	Pāriet uz V8. jautājumu.
Nē	2	Pāriet uz V9. jautājuma filtru.
Grūti pateikt, nav atbildes	9	Pāriet uz V9. jautājuma filtru.

V8. Lūdzu, īsumā raksturojiet, kā Jūs apzinājāt mērķa grupas vajadzības?

Piemēram, varbūt Jūs veicāt aptauju, aprunājāties ar mērķa grupas pārstāvjiem, vai vajadzības tika apzinātas, darbojoties citos projektos vai sniedzot atbalstu? (Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

Jautājums visiem, kas V3. jautājumā snieguši pozitīvu atbildi (v03=1).

V9. Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis identificēto mērķa grupu vajadzību apmierināšanu? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Noteikti ir sekmējis	1
Drīzāk ir sekmējis	2
Drīzāk nav sekmējis	3
Nemaz nav sekmējis	4
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V10. Kādā valodā tika īstenotas konkrētā projekta aktivitātes?

(Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Galvenokārt vai tikai latviešu	1
Gan latviešu, gan krievu	2
Gan latviešu, gan angļu	3
Krievu vairāk nekā latviešu	4
Angļu vairāk nekā latviešu	5
Cits atbilžu variants (ierakstiet):	6
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V11. Vai Jūsu projekts veicināja arī mazākumtautību paaudžu sadarbību?

(Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Jā, vienmēr	1
Jā, dažreiz	2
Nē	3
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V12. Kādus informācijas kanālus (saziņas līdzekļus) Jūs izmantojāt, lai sasniegtu projekta mērķa grupu? (Atzīmējiet visus atbilstošos!)

Organizācijas biedru kontaktus	1
Citu projektu dalībnieku kontaktus	2
Plašsaziņas līdzekļus – laikrakstus, radio, TV	3
Plakātus publiskās vietās	4
Sociālos tīklus (kādu?)	5
Cits atbilžu variants (ierakstiet):	6

V13. Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis aizspriedumu pret un starp etniskajām grupām mazināšanu? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Noteikti ir sekmējis	1
Drīzāk ir sekmējis	2
Drīzāk nav sekmējis	3
Nemaz nav sekmējis	4
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V14. Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir sekmējis Latvijas sabiedrības saliedētību, solidaritāti un sadarbību? (Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Noteikti ir sekmējis	1
----------------------	---

Drīzāk ir sekmējis	2
Drīzāk nav sekmējis	3
Nemaz nav sekmējis	4
<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>	9

V15. Kā Jūs domājat, vai Jūsu īstenotais projekts ir palielinājis projekta dalībnieku izpratni par sabiedrības daudzveidību? (*Atzīmējiet tikai vienu atbildi!*)

Noteikti ir palielinājis	1
Drīzāk ir palielinājis	2
Drīzāk nav palielinājis	3
Nemaz nav palielinājis	4
<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>	9

V16. Vai Jūsu organizācija saskārās ar grūtībām nodrošināt to, ka projekta aktivitātēs piedalās ne mazāk kā 50% mazākumtautību pārstāvju? (*Atzīmējiet tikai vienu atbildi!*)

Jā	1
Drīzāk jā	2
Drīzāk nē	3
Nē	4
<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>	9

Jautājums visiem, kas V1. jautājumā snieguši pozitīvu atbildi (v01=1).

V17. Kā Jūs vērtējat, cik lielā mērā informācija par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu” un tās ietvaros rīkotajiem projektu pieteikumu konkursiem ir bijusi Jūsu organizācijai pieejama? (*Atzīmējiet tikai vienu atbildi!*)

Ļoti pieejama	1
Drīzāk pieejama	2
Drīzāk nepieejama	3
Pavisam nepieejama	4
<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>	9

V18. Kā Jūs vērtējat, cik lielā mērā informācija par valsts budžeta finansēto “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmu” un tās ietvaros rīkotajiem projektu pieteikumu konkursiem ir bijusi Jums saprotama? (*Atzīmējiet tikai vienu atbildi!*)

Ļoti saprotama	1
Drīzāk saprotama	2
Drīzāk nesaprotama	3
Pavisam nesaprotama	4
<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>	9

V19. Lūdzu, pamatojiet savu viedokli: kāpēc saprotama vai nesaprotama? (*Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!*)

Jautājumi visiem.

V20. Kā Jūs domājat, cik ieinteresēti ir Latvijas mazākumtautību pārstāvji piedalīties dažādās projektu aktivitātēs?

(Atzīmējiet tikai vienu atbildi!)

Ļoti ieinteresēti	1
Drīzāk ieinteresēti	2
Drīzāk nav ieinteresēti	3
Nemaz nav ieinteresēti	4
Grūti pateikt, nav atbildes	9

V21. Lūdzu, īsumā raksturojiet, kā Jūs iesaistāt mazākumtautību pārstāvjus savu projektu aktivitātēs?

(Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

V22. Lūdzu, atzīmējiet, kādi finanšu resursi vai finanšu instrumenti ir bijuši Jūsu organizācijas rīcībā laika periodā no 2020. līdz 2024.gadam? (Lūdzu, atzīmējiet visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Organizācijas biedru nauda	1
Ziedojumi	2
Pašvaldību finansiāls atbalsts	3
Pašvaldību atbalsts ar telpām un aprīkojumu	4
Pašvaldību projektu konkursi	5
NVO atbalsta programma reģionos	6
Valsts budžeta finansētā "Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma"	7
Citas valsts atbalsta programmas (Kādas?)	8
ES projektu finansējums (Kādas programmas?)	9
Ziemeļvalstu Ministru padomes NVO atbalsta programmas (Kādas?)	10
Cits ārvalstu finansējums (Kādas programmas?)	11
Cits atbilžu variants (ierakstiet):	12

V22. Lūdzu, norādiet, kāda tipa aktivitātes, Jūsaprāt, būtu nepieciešams atbalstīt valsts budžeta finansētajā "Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programmā" nākotnē, lai sekmētu Latvijas sabiedrības saliedētību? (Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

V23. Kā, Jūsaprāt, varētu veicināt mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu dalību projektos, kas vērsti uz sabiedrības saliedētību? (Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

V24. Kādi, Jūsaprāt, varētu būt potenciāli labākie informācijas kanāli mazākumtautību bērnu, jauniešu un viņu ģimeņu sasniegšanai? (Lūdzu, ierakstiet savu atbildi!)

V25. Lūdzu, ierakstiet Jūsu organizācijas nosaukumu.

Paldies par Jūsu dalību aptaujā!